

**УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ
РОЗВИТКОМ КРАЇНИ НА ЗАСАДАХ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ
СИСТЕМИ**

Монографія

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Вінницький навчально-науковий інститут економіки

**УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ
РОЗВИТКОМ КРАЇНИ НА ЗАСАДАХ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ
СИСТЕМИ**

Монографія

Вінниця-2019

УДК 330.34: 336.1.001.76 (477)

ББК У 67

*Затверджено до видання Вченою радою Тернопільського національного економічного університету Міністерства освіти і науки України
Протокол № 4 від 27.11.2019 року*

Рецензенти:

О. В. Мороз – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту, маркетингу та економіки Вінницького національного технічного університету;

В. М. Мельник – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;

О. І. Гончар – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства і підприємництва Хмельницького національного університету.

Авторський колектив: д.е.н., професор В. І. Мельник, к.е.н., доцент Л. Г. Дончак (п. 1.1); к.е.н., доцент І. В. Семчук, викладач В. Г. Мазур (п. 1.2); д.е.н., професор Г. Б. Погрішук, к.е.н. В. В. Руденко (п.1.3); к.е.н., доцент С. А. Харчук (п. 2.1), к.г.н., доцент І. В. Мартусенко (п. 2.2); д.е.н., професор В. І. Мельник, к.е.н., викладач О. Б. Погрішук (п. 2.3); к.е.н., доцент О. М. Ціхановська (п. 2.4); д.е.н., професор Г. Б. Погрішук (п. 3.1); к.е.н., В. В. Руденко (п. 3.2); к.е.н., доцент Н. В. Македонська (п. 3.3); д.е.н., доцент В. М. Семцов, викладач С. Ф. Цуркан (п. 3.4); к.е.н., доцент Л. Б. Штефан, к.е.н. Г. С. Кукель (п. 4.1); к.е.н. Р.С. Волощук (п. 4.2); к.е.н., доцент В. М. Мирончук (п. 4.3).

У 67 Управління економічним розвитком країни на засадах модернізації фінансової системи: монографія / за ред. В. І. Мельник, Г. Б. Погрішук. Тернопіль: Крок, 2019. 306 с.

У монографії розглянуто теоретико-методологічні, методичні та прикладні аспекти управління економічним розвитком на засадах модернізації фінансової системи. Проаналізовано особливості управління фінансовими потоками у різних сферах фінансової системи. Ідентифіковано фіскальну політику та визначено її вплив на економічний розвиток держави. Здійснено опис бюджетного планування в контексті забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку країни. Визначено основні інноваційні передумови економічного розвитку, а також напрямки та пріоритети модернізації фінансової системи країни.

ISBN 978-617-692-557-6

© В. І. Мельник, Г. Б. Погрішук та ін. автори, 2019

Відповідальні за випуск: д.е.н., професор В. І. Мельник; д.е.н., професор Г. Б. Погрішук

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ У СУЧАСНІЙ КОНЦЕПЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ.....	4
1.1. Економічний розвиток: поняття, формотворчі елементи та функціональні ознаки.....	4
1.2. Модернізаційний підхід як інструмент управління та пояснення напрямку розвитку.....	15
1.3. Фінансова система держави та її структура.....	36
РОЗДІЛ 2. ДЕТЕРМІНАНТИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ КРАЇНИ.....	48
2.1. Механізми управління економічним розвитком країни.....	48
2.2. Фактори формування економічного потенціалу розвитку країни.....	60
2.3. Інвестиційне забезпечення процесу управління економічним розвитком.....	102
2.4. Інноваційні чинники економічного розвитку країни.....	116
РОЗДІЛ 3. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ КРАЇНИ НА ЗАСАДАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ.....	126
3.1. Особливості управління фінансовими потоками у різних сферах фінансової системи.....	126
3.2. Фіскальна політика та її вплив на економічний розвиток держави.....	143
3.3. Бюджетне планування як складова соціально-економічного розвитку країни.....	163
3.4. Організаційно-інституційні зміни та процеси фінансової децентралізації.....	178
РОЗДІЛ 4. НАПРЯМИ ТА ПРІОРИТЕТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ.....	192
4.1. Удосконалення інституціональної складової модернізації фінансової системи.....	192
4.2. Модернізація фіскальної політики в контексті розвитку фінансової системи.....	213
4.3. Забезпечення фінансової безпеки як пріоритет модернізації фінансової системи.....	237
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	250
ДОДАТКИ.....	285

РОЗДІЛ 4

НАПРЯМИ ТА ПРІОРИТЕТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

4.1. Удосконалення інституціональної складової модернізації фінансової системи

Всеохоплююча глобалізація вивела на передній план необхідність здійснення модернізаційних перетворень майже у всіх сферах суспільства. Адже коли світ рухається швидко, посилюються довгострокові труднощі – тиск на ресурси, нерівномірний розподіл доходів і майна та суспільна розбіжність, які потребують реакцій з боку уряду та раціонального вирішення назрілих проблем. Однак, економічні реалії розвиваються набагато швидше, ніж політичні, що призводить до запізнення з прийняттям рішень і виникнення асиметрій. З огляду на це у розвинених країнах розпочалося формування нової економічної політики, яка спрямовується на розв'язання системних проблем із застосуванням нових інструментів модернізації. В Європейському Союзі була розроблена нова стратегія «Європа 2020», що направляється на розумне, стає та всеохоплююче зростання [282].

Під впливом фінансово-економічних потрясінь, змін світового геополітичного ландшафту та глобальної трансформації актуалізувалася проблема пошуку нових можливостей для зростання економіки країни та модернізації її фінансової системи. В Україні обговорення проблем модернізації у всіх сферах життєдіяльності суспільства актуалізувалися після фінансово-економічної кризи 2008-2009 років. Ідею модернізації було закладено в основу Послання Президента України Верховній раді України в 2011 році «Модернізація України - наш стратегічний вибір». Цей документ фактично визнавав Україну такою, що відстає від розвиненого глобалізованого світу і з метою переходу до нового етапу цивілізаційного розвитку, потребує здійснення кардинальних змін в різних сферах

суспільного життя. Дійсно, порівнюючи середні темпи приросту ВВП України та сусідніх країн (Туреччини, Польщі, Румунії) за 2014-2018 рр., спостерігалось її дворазове відставання за даним показником. За розрахунками експертів, щоб наздогнати своїх сусідів до 2030 р., Україні, необхідно демонструвати темпи приросту ВВП в середньому на рівні 7% на рік протягом усього періоду [313].

Підґрунтям для проведення модернізації фінансової системи України було створення Національної ради реформ відповідно до Указу Президента України від 13.08.2014 № 644/2014 [206], яка забезпечувала впровадження єдиної, узгодженої державної політики реформ в Україні, за якої повинні взаємодіяти державні органи, інститути громадянського суспільства та міжнародна спільнота. Її діяльність є передумовою зростання добробуту населення, досягнення європейських стандартів забезпечення та захисту прав і свобод людини та громадянина. Національна рада реформ забезпечує впровадження єдиної, узгодженої державної політики реформ в Україні, за якої взаємодіють державні органи, інститути громадянського суспільства та міжнародна спільнота. Поставлені завдання щодо модернізації економіки, шляхом підвищення її інноваційності та конкурентоздатності, висунули нові вимоги до фінансової системи країни. Причому в процесі модернізаційних перетворень інституціональна структура одна з перших зазнає змін. В той же час фінансова система постійно еволюціонує і підвищенню ефективності її функціонування сприяють інновації у фінансовій сфері та конкуренція між окремими її інститутами. Враховуючи зазначене, а також глобальний характер фінансової системи, вона повинна швидко і своєчасно адаптуватись до світових викликів.

Серед причин, які викликали необхідність модернізації фінансової системи, варто відмітити вплив екзогенних і ендогенних чинників (рис. 4.1). Вони призвели до нездатності фінансової системи забезпечити потреби економіки у грошових коштах для розвитку виробництва та підвищення рівня життя населення; наявності змішаної системи грошового обігу, яка породила «втечу» капіталу та «доларизацію» грошового обігу; виникнення

«фінансових бульбашок», як результату недосконалого механізму регулювання фінансових ринків; відсутності цілісної взаємопов'язаної системи бюджетного, податкового, митного, валютного та інших напрямків державного регулювання; високого рівня тінізації економіки та ін.

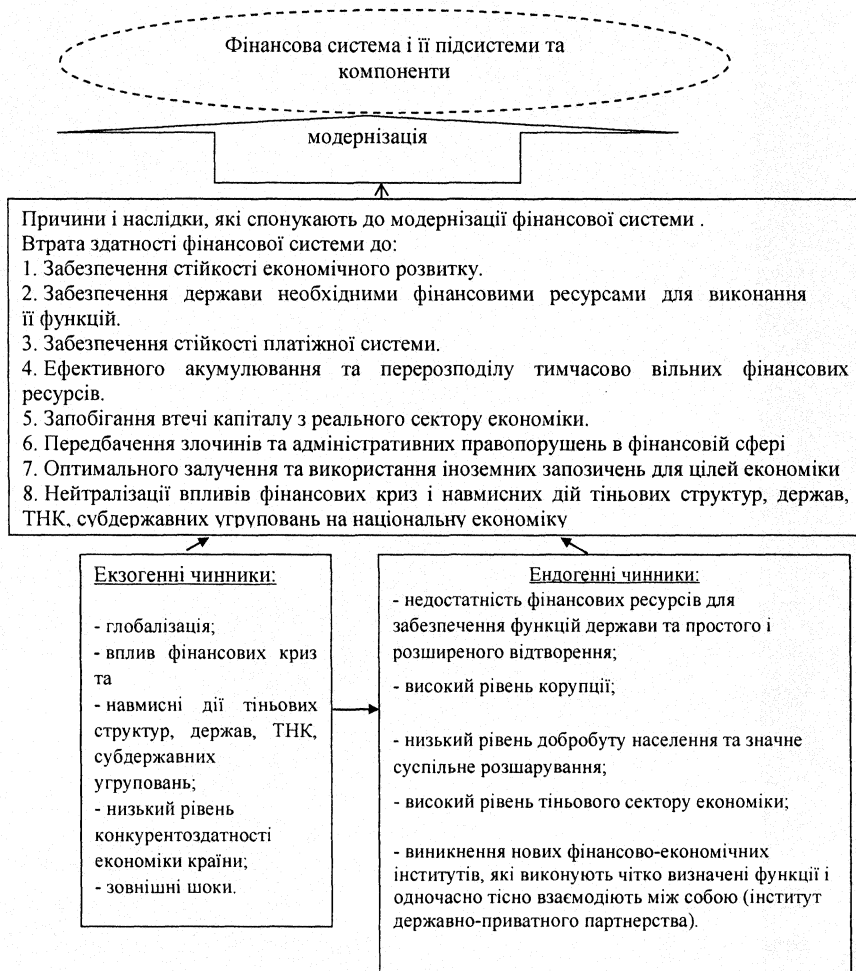

Рис. 4.1. Чинники, які спонукають до модернізації фінансової системи
 Джерело: складено авторами на основі [61]

Крім того, дисбаланси в розвитку фінансових відносин призвели до недостатньої інтегрованості фінансової системи в економічну систему. Наслідком чого стало недовиконання фінансовою системою її вихідних функцій у повному обсязі, а саме щодо мобілізації і перерозподілу фінансових ресурсів для забезпечення соціально-економічного розвитку країни, добробуту населення та конкурентоздатності економіки [357].

Низка зазначених чинників зовнішнього і внутрішнього характеру, а також орієнтир на досягнення рівня розвитку розвинених країн світу, які займають лідируючі позиції щодо рівня життя населення, соціально-економічного розвитку та конкурентоздатності економіки спричинили необхідність модернізації фінансової системи яка має місце в сучасному світі серед економік наздоганяючого типу. В результаті такої модернізації фінансова система повинна вчасно реагувати на зазначені впливи та адаптуватись до нових умов, виконуючи при цьому покладені на неї функції у повному обсязі.

Основою удосконалення інституціональної складової модернізації фінансової системи є розробка інноваційних підходів для диверсифікації фінансових ризиків та підтримання позитивної соціально-економічної динаміки.

Сучасний розвиток фінансової системи України відбувається на тлі масштабних трансформацій міжнародних фінансів, які розгортаються навколо бюджетно-боргових проблем більшості країн світу в умовах накопичених глобальних макроекономічних і макрофінансових дисбалансів. Сьогодні урядами розглядаються радикальні заходи з реформування національних фінансових систем, спрямовані на зменшення негативного впливу міжнародного середовища, збереження соціально-економічної динаміки, а також забезпечення довгострокової фінансової стабілізації. При цьому масштаби накопичених дисбалансів та високий ризик трансферту міжнародної фінансової кризи в національні фінансові системи погіршують результативність державного фінансового регулювання [37, с. 18].

Модернізація національної фінансової системи зумовлена необхідністю подолання викликів міжнародного фінансового середовища та реалізації нових можливостей розвитку фінансового сектору, які відкриваються у зв'язку із зовнішніми змінами. Прогнози на 2020 р. і середньострокову перспективу вказують на можливість подальшого збільшення фінансових ризиків. Накопичені глобальні макроекономічні дисбаланси, на тлі значного боргового навантаження на державний і корпоративний сектори, формують найбільші виклики для подальшого розвитку економіки України.

Україні також необхідно удосконалювати фінансову систему в напрямку її адаптації до динамічних змін у зовнішньому середовищі. При цьому постає потреба в розробці стратегічного плану фінансового розвитку, який акцентуватиме увагу на активізації антикризової складової фінансового й економічного розвитку. Виконавча влада має зробити наголос на оперативному врахуванні ризиків і загроз фінансовій безпеці країни. Для цього важливо підвищити ефективність фінансових рішень на державному й місцевому рівнях. Доцільно також посилити співпрацю Міністерства фінансів з Національним банком та Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України в забезпеченні орієнтирів фінансової безпеки на 2020 р. Практичним кроком у відповідь на загострення кризових явищ у міжнародному фінансовому середовищі може стати запровадження моніторингу ризиків і загроз фінансовій безпеці України та розробка на цій основі заходів реагування на випадок погіршення світової кон'юнктури.

Пріоритетними завданнями на 2020 р. є подолання середньострокових фіскальних дисбалансів, подальше реформування фінансової системи для підтримки економічного зростання та стимулювання переорієнтації економіки на внутрішні ринки збуту й імпортозаміщення. У зв'язку з цим необхідно кардинально розв'язати проблему зміцнення інвестиційного потенціалу фінансового сектору України, відповідно до потреб розвитку реального сектору економіки. Інституціональну підтримку цього процесу має

забезпечити посилення ролі фондового ринку в мобілізації внутрішнього фінансового потенціалу для розвитку вітчизняного виробництва. Йдеться, зокрема, про активізацію ролі інституціональних інвесторів – страхових і пенсійних фондів, залучення заощаджень громадян тощо [37, с. 26].

Враховуючи особливості сучасного розвитку міжнародних фінансів, першочерговими заходами у сфері інституціональної модернізації фінансової системи для України є:

1. Розв'язання проблеми зміцнення інвестиційного потенціалу фінансового сектору України відповідно до потреб розвитку реального сектору економіки. Доцільно запровадити Національну програму гарантування кредитів, яка передбачатиме використання державних гарантій для спеціально відібраних банків, що кредитуватимуть інноваційно орієнтовані підприємства на пільгових умовах. Необхідна розбудова інституту бізнес-фінансового партнерства, що передбачає створення спільного фонду держави та приватних небанківських інвесторів із метою фінансування перспективних для внутрішнього ринку проектів. Інституційну підтримку цього процесу забезпечить розширення консультативного співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями (МФО) з метою посилення ролі фондового ринку в мобілізації внутрішнього фінансового потенціалу для розвитку внутрішнього виробництва (активізація ролі інституційних інвесторів – страхових і пенсійних фондів, залучення заощаджень громадян тощо).

2. Адаптація прогресивних фінансових механізмів мобілізації ресурсів внутрішнього фінансового ринку. Потрібно реалізувати спільні проекти з МФО (ЄІБ, ЄБРР) щодо імплементації в умовах вітчизняного фінансового ринку механізмів формування фондів інституційного фінансування. Як показує досвід, досягти частки недержавних активів у таких фондах, у 3-15 разів більшої за державний внесок, цілком реально. Подібні фінансові механізми дадуть змогу підвищити результативність фінансування вітчизняного реального сектору, в т. ч. для збільшення обсягів випуску

адекватної сучасним потребам імпортозамінної продукції. В цьому аспекті може бути корисним створення тимчасових та/або постійно діючих фінансових механізмів із участю держави й МФО (з рівноцінною фінансовою участю в статутному капіталі) для забезпечення довгострокового фінансування пріоритетних проектів, і насамперед із машинобудування, в т. ч. сільськогосподарського, з модернізації ЖКГ тощо.

3. Впровадження фінансових механізмів стимулювання розвитку малого й середнього бізнесу. З метою практичної трансформації національної моделі економічного розвитку треба зважити можливості запровадження Національної програми гарантування кредитів, яка передбачатиме використання державних гарантій для спеціальних фінансових установ, котрі беруть участь у формуванні «довгих» кредитних ресурсів на ринку, а також розбудови моделі бізнес-фінансового партнерства, що передбачає створення спільного фонду держави та приватних небанківських інвесторів, зокрема МФО, для фінансування спеціальних бізнес-проектів. Досвід Світового банку показав, що реалізація таких проектів є дієвою й перспективною альтернативою створення фондів інституційного фінансування. Таким чином держава отримує можливість для маневру в умовах високої плинності та непередбачуваності перспектив світових фінансів.

4. Переформатування діалогу з МВФ у напрямі забезпечення консультативної моделі співробітництва. В даному контексті важливо розпочати консультації щодо поширення дії нових фінансових механізмів МВФ на Україну. Перспективним напрямом є зменшення ролі угод stand-by (SBA) та відкриття гнучкої кредитної лінії (FCL).

5. Розширення конкурентної альтернативності серед МФО. Україні важливо активізувати співробітництво з Європейським інвестиційним банком, що допоможе зменшити її залежність від ресурсів Світового банку та ЄБРР. Фінансово-ресурсний потенціал ЄІБ переважає потенціал інших організацій, що дає змогу розраховувати на реалізацію масштабніших

проектів. Разом із цим співробітництво у форматі ЄІБ має євроінтеграційні ознаки, що відповідає стратегічним пріоритетам України.

б. Запровадження моніторингу ризиків і загроз, котрі генеруються у сфері міжнародних фінансів. Спостереження, контроль та оперативне реагування як базові елементи фінансової безпеки України є практичним кроком у відповідь на поглиблення кризових явищ у міжнародному фінансовому середовищі. Запозичення досвіду МФО в запровадженні й розробці на основі моніторингу компенсаторних заходів реагування на випадок погіршення світової кон'юнктури є обов'язковою умовою модернізації національної фінансової системи.

Таким чином, модернізація фінансової системи України в сфері міжнародних фінансів має зміцнити національний фінансовий сектор, забезпечити акумулювання необхідних коштів для стратегічної реструктуризації економіки та дасть змогу вчасно адаптуватися до системних змін світової економіки в період розгортання європейської банківської кризи та ймовірного початку глобального економічного спаду.

Попри свою нероздільну єдність, шлях різних сфер фінансової системи до інституціональної модернізації може різнитися. На відміну від суб'єктів фінансової інфраструктури, які змінюються на приватно-власницьких засадах та за ініціативою капіталовкладників під впливом ринкових чинників, інституції сфери централізованих та децентралізованих фінансів не мають можливості будувати ринкове поле для конкуренції. Натомість вони можуть вдосконалюватися засобами побудови нових форматів розподілу фінансових ресурсів та експериментами з окремими елементами [37, с. 17].

При модернізації суб'єктів фінансової системи, необхідно розуміти, що їхня структура та парадигма діяльності, орієнтована на виклики минулих десятиліть, може не відповідати новому формату фінансової системи. Щоб зробити їх більш релевантними та ефективними, банки можуть:

– переглянути всі операційні процеси, ІТ-системи та програмне забезпечення;

- спростити та інтегрувати організаційні структури;
- покращити управління діловодством;
- підвищити рівень обслуговування клієнтів;
- підвищити швидкість та ефективність виробництва продукту;
- розширити та поглибити канали розповсюдження;
- переоцінити політику аутсорсингу;
- поліпшити управління ризиками та дотримання законодавства;
- подумати про переміщення деяких бізнес-операцій у менш регульовані сфери.

Оскільки в інституції сфери централізованих та децентралізованих фінансів немає можливості будувати ринкове поле для конкуренції, засобами побудови нових форматів розподілу фінансових ресурсів можуть бути кілька методів. По-перше, локальні експерименти проведені відповідно до чинного законодавства України. По-друге, визначати важливі до покращення елементи за думкою громадян та порівнюючи з аналогічними операціями у сфері фінансової інфраструктури. По-третє, зазвичай перехід на цифрову основу починається з провадження окремих послуг за допомогою окремих технологій, і врешті згодом вибудовується певна система, притаманна для даної певної країни [146, с. 6].

Узагальнити стратегію модернізації у сфері державних фінансів можливо за допомогою двох підходів. Перший підхід полягає в тому, щоб розглянути можливості, які створює цифрова технологія, і встановити цілі трансформації відповідно до загальних державних пріоритетів.

Другий підхід полягає в тому, щоб регулярно оцінювати, чи забезпечують цифрові програми переваги, які вони мали б забезпечувати, і слід відкоригувати цілі, щоб відобразити зміни у соціальних умовах або цифрових тенденціях. Регулятори також повинні пам'ятати, що модернізація може зробити окремі фінансові послуги менш доступними або корисними для певних груп [146, с.14].

Іноді переведення інституції на цифрову основу та інших можливостей може бути здійснено лише шляхом поступового коректування загальної архітектури сфери централізованих фінансів. Незважаючи на те, що старі системи можуть бути дорогими та складними для підтримки в міру їх віку, їх заміщення може бути навіть більш дорогим та складним, оскільки витрати та пов'язані роботи, як правило, можуть суттєво перевищувати попередні оцінки.

Таким чином, переходячи на цифрові фінансові технології та вносячи організаційні зміни в систему, уряди зможуть покращувати свої послуги, заощаджувати гроші та, в кінцевому підсумку, покращити якість життя громадян.

Крім того, одна з великих переваг цифрових технологій полягає в тому, що вони дозволяють фінансовим інституціям робити більш точні прогнози та приймати більш складні рішення, аналізуючи величезну кількість даних. Багато суб'єктів фінансової інфраструктури змінили свої бізнес-моделі, щоб скористатися перевагами цієї можливості.

Однак варто звернути увагу і на перешкоди, з якими доведеться стикнутися. Модернізація обміну фінансовими даними та збільшення прозорості мають поєднуватися з захистом даних для зловживань у фінансовій системі. Першочерговим кроком до спільного використання даних є об'єднання реєстрів публічної інформації, як-от географічні дані, записи про нерухомість, адреси, інформацію про компанію, основні профілі громадян та журнали інфраструктури [139, с. 76].

Таким чином, швидка поява фінансових технологій стала несподіванкою для всіх прогнозів про розвиток фінансової системи. Експоненціальне зростання ефективності фінансових технологій порівняно з традиційними підходами стимулюють трансформаційні зміни протягом найближчих декількох років. Водночас ці події також можуть вплинути на фінансову стабільність як позитивним, так і негативним чином, незважаючи на те, що багато з цих технологій нині лише починають розвиватися.

Традиційні фінансові установи здатні відповісти на ці виклики перетворившись відповідно до умов сучасних технологічних тенденцій, або, у випадку фінансової інфраструктури, знайшовши свою нішу у новому форматі фінансової системи.

Оскільки конкуренція на ринку висока, а державні механізми можуть бути замінені приватними стартапами, але без того ефекту для громадян всієї країни, то для інституційних сфер фінансової системи необхідно бути по справжньому клієнтоорієнтованим, тобто надавати клієнтам та громадянам можливість визначати пріоритети зручності та діяльності фінансової системи, адже новий тип освіченого суб'єкта прагне обирати свого фінансового партнера на основі ефективності та оперативності.

Таким чином, потрібно наголосити, що інституціональна модернізація централізованих та децентралізованих фінансів є складною, але врешті корисною для громадян та урядових працівників. Першим кроком для цього буде прийняття всебічної схеми фінансової системи на новій основі. Вона повинна мати такі пріоритети, як збільшення залучення громадян, підвищення продуктивності уряду та стимулювання економічного зростання. Фінансові системи, які трансформуються під дією цих чинників і пристосуються до нових потреб населення, можуть розраховувати на полегшення навантаження на державні бюджети та підвищення якості життя громадян.

Модернізація фінансової системи нерозривно пов'язана з глобальною проблемою досягнення стійкого і збалансованого економічного зростання. Криза теперішньої моделі інерційного розвитку в Україні породжує необхідність і дає шанс переходу до нової моделі зростання - стійкого, збалансованого, інвестиційно обумовленого. Її реперні точки - корінна модернізація структури економіки на базі мобілізації довгострокових внутрішніх ресурсів, політика імпортозаміщення та розвитку внутрішнього виробництва, зростання експорту продукції обробних галузей, адекватна грошово-кредитна і бюджетна політика, антиінфляційне регулювання,

стабілізація податків, активна інвестиційна та інноваційна політика, включаючи інвестування в людський капітал, розвиток фінансових ринків і модернізація фінансової системи, заохочення конкуренції, зняття інституціональних бар'єрів.

Посилення інтеграційних процесів, здійснення якісних перетворень у всіх сферах суспільного життя обумовлюють необхідність відповідної модернізації фінансової системи України. Особливого значення при цьому набуває модернізація інституційної складової фінансової системи відповідно до вимог як міжнародної спільноти в цілому, так і Європейського Союзу зокрема. Це забезпечуватиме соціально-економічну стабільність у суспільстві, транспарентність вітчизняної фінансової системи, що сприятиме ефективному розвитку підприємництва та підвищенню якості життя громадян.

Головною метою інституційної модернізації фінансової системи України має стати формування сучасних фінансових інститутів, що сприятимуть відновленню позитивної динаміки економічного зростання за умов поглиблення інтеграційних процесів. При цьому її основними завданнями є покращення інвестиційного клімату, удосконалення державного управління та управління державними фінансами, розширення соціальної спрямованості.

Вимоги, що висуваються до інституціональної модернізації фінансової системи України, передбачають:

- забезпечення її інтеграції у світовий простір шляхом уніфікації національних та міжнародних інститутів, гармонізації національного та міжнародного фінансового законодавства;
- врахування позитивного зарубіжного досвіду;
- сприяння підприємницьким ініціативам та зростанню конкурентоспроможності національної економіки;
- попередження системних ризиків, мінімізації та ліквідації їх наслідків;
- гарантування захисту інтересів її суб'єктів.

Інституціональна модернізація фінансової системи України має відповідати основним принципам (табл. 4.1), підґрунтя яких було закладено Програмою розвитку ООН (UNDP policy document - United Nations Development Programme).

Для інтеграції у європейський економічний простір на конкурентних засадах в Україні необхідно розбудовувати ефективний та збалансований фінансовий ринок із оптимальною інфраструктурою та зміцнювати його стійкість до зовнішніх загроз, оскільки особливістю функціонування сучасного фінансового ринку є перманентний процес нагромадження ризиків, що мають системний характер.

Таблиця 4.1

Основні принципи інституціональної модернізації
фінансової системи України

Принцип	Характеристика
Єдність	Модернізація має здійснюватися у межах єдиної нормативно-правової бази, єдності складових елементів фінансової системи та інтересів усіх її суб'єктів
Обґрунтованість	Її підґрунтям має стати чітка теоретична та методологічна база
Субсидіарність	Незалежність фінансових інститутів у прийнятті рішень; неможливість втручання зацікавлених осіб. Виокремлення відповідальності всіх суб'єктів фінансових відносин
Прозорість	Свобода інформації, її повнота та доступність для всіх зацікавлених осіб
Комплементарність	Взаємоповнюючий характер інститутів, що є підґрунтям гармонізації фінансових інтересів усіх суб'єктів
Соціальність	Врахування інтересів кожного члена суспільства для досягнення суспільного добробуту та формування стійких соціальних зв'язків між різними прошарками суспільства
Ефективність та результативність	Поєднання окремих складових, що дозволяє досягти мети її функціонування
Еволюційність	Здатність до розвитку відповідно до трансформацій суспільного життя
Моніторинг	Постійний контроль за фінансовими показниками соціально-економічного розвитку для виявлення впливу загроз фінансовим інтересам її суб'єктам з метою його недопущення, мінімізації чи нейтралізації

Джерело: складено авторами на основі [343]

Для досягнення цієї мети розроблено Комплексну програму розвитку фінансового сектора України до 2020 р., відповідно до якої здійснюватимуться заходи за трьома ключовими напрямками [121]:

- забезпечення фінансової стабільності;
- розбудова інституційної спроможності регуляторів фінансового ринку;
- захист прав споживачів та інвесторів фінансового сектора.

Орієнтиром для забезпечення фінансової стабільності в Україні є засади, закладені міжнародними економічними та фінансовими інститутами. Через почастішання світових фінансових криз проведено переоцінку світової фінансової системи. Таку політику запроваджено країнами G-20, що працюють у тісному контакті з Радою з фінансової стабільності (FSB – Financial Stability Board) та іншими органами визначення стандартів. Їх мета – створення стійкої глобальної фінансової системи, яка сприяє впевненості та зростанню. Інституційною платформою функціонування FSB є необов'язковість її рішень, оскільки вона як координуючий орган встановлює узгоджені на міжнародному рівні напрями розвитку фінансової політики і мінімальні стандарти, які її члени зобов'язуються здійснювати на національному рівні. Внаслідок цього підвищується ефективність міжнародної фінансової системи і заповнюється вакуум міжнародних регуляторних та наглядових функцій в інтересах забезпечення загальної фінансової стабільності.

FSB сприяє зміцненню глобальної фінансової стабільності шляхом координації розвитку нормативно-наглядових та інших політик фінансового сектора і проводить роз'яснювальну роботу в країнах, які не є її членами. Це досягається через співпрацю та узгодженість фінансової політики, в тому числі моніторинг реалізації узгодженої політики. FSB створила шість регіональних консультативних груп (regional consultative groups – RCGs), що дозволяє їй мати вплив на 70 інших країн. У багатьох країнах створюються національні ради з фінансової стабільності з аналогічними FSB завданнями.

Не є винятком і Україна, де Рада з фінансової стабільності утворено у березні 2015 р. відповідно до Указу Президента від 24.03.2015 р. № 170/2015 [233].

Європейський вектор розвитку України визначає необхідність забезпечення стабільності такої вагової складової фінансової системи, як державні фінанси. Орієнтиром у цьому напрямку має стати підписаний в Амстердамі Пакт стабільності та зростання (Stability and Growth Pact – SGP), метою якого є захист фінансової стабільності країн Євросоюзу, сприяння дотриманню фіскальної дисципліни і координації економічної та бюджетної політик, формування єдиної монетарної політики. Згідно з SGP дефіцит бюджету не повинен перевищувати 3% ВВП, а державний борг – 60% ВВП. Забезпечення фінансової стабільності досягається через посилення регулювання бюджетного дефіциту, обсягу державного боргу, видаткової частини бюджету. Крім того, для підтримання фінансової стабільності країнам ЄС запропоновано дотримуватися середньострокових цілей за допомогою здійснення цільового моніторингу бюджетних видатків, за якого їх щорічне збільшення обмежується темпами зростання видатків у середньостроковому періоді [272].

Крім того, модернізація вітчизняної фінансової системи потребує інституціональних змін у вигляді проведення дієвих податкових реформ, пов'язаних з необхідністю гармонійного включення органів фіскальної служби до системи соціально-економічних відносин у країні. У розвинених країнах набули розповсюдження нові моделі побудови податкових систем, підґрунтям яких стали соціальні компоненти формування податкових інститутів та механізми налагодження ефективної взаємодії з громадськістю.

В ЄС функціонує Європейський офіс боротьби з шахрайством (European Court of Auditors, Financial Irregularities Panel, European Anti-Fraud Office – OLAF). Його аналог, Бюро боротьби з шахрайством, планується створити в Україні разом із Європейським Союзом для контролю за використанням грошей ЄС, виділених Україні. Виконуючи свої зобов'язання

за Угодою про асоціацію з ЄС Україна провела важливу структурну реформу роз'єднала Державну податкову службу та Державну митну службу [217].

При цьому в ній є свої плюси та мінуси. Плюси полягають в тому, що:

- митна служба створюється як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого підпорядковується КМУ і координується через Міністра фінансів;

- повернення митної служби на своє місце (територіально);

- з порядку призначення керівників територіальних органів приборали необхідність погоджувати цю кандидатуру з головою облдержадміністрації.

Головними мінусами можуть бути:

- митна служба буде займатися оперативно-розшуковою діяльністю, тобто будуть створені відповідні підрозділи по боротьбі з контрабандою. Проте незрозуміло, в яких кримінальних справах буде здійснюватися ця оперативно-розшукова діяльність, адже товарна контрабанда в Україні декриміналізована, а контрабанда вилучених чи обмежених в обігу товарів є підслідністю СБУ.

Крім того, ключовими завданнями модернізації цих двох служб є збільшення прозорості процесу та прийняття рішень, створення системи стримування і противаг, перехресного контролю, внутрішнього аудиту та нагляду зовнішніх експертів. Загалом, спочатку, деякий період часу, ці служби повинні пропрацювати в тестовому режимі для виявлення недоліків, а потім необхідно буде їх усунути.

Для митної служби можливо рекомендувати аутсорсинг управління. Такий досвід був застосований в ряді країн з перехідною економікою, до якого притягувалася, зокрема, Crown Agents, яка брала участь у проектах з реформування митних служб Албанії, Південного Судану, Ефіопії, Кайманових островів. Можливо, цей захід буде ефективним в Україні, враховуючи те, що у Південному Судані після шістьох місяців управління митницею надходження до бюджету зросло на 1100% [170].

Нині існує широке розуміння того, що стабільність, фінансова інтеграція, цілісність і захист прав споживачів є не лише сумісними, але і взаємодоповнюючими. Це вплинуло на виникнення категорії фінансової інклюзивності. Призначенням фінансової інклюзивності є підтримання інклюзивного зростання, яке сприяє загальному економічному розвитку, підтримує соціальну згуртованість і зменшує нерівність у доходах [352]. Крім того, отримано визнання ролі інклюзивності фінансової системи у стимулюванні економічного зростання, створенні робочих місць і стійкості. Інклюзивність є важливим елементом будь-якої успішної стратегії зростання. Основними складовими інклюзивного зростання є підвищення економічних можливостей, забезпечення економічного добробуту та рівних можливостей для економічного зростання [344].

Найчастіше визначення фінансової інклюзивності застосовують відносно фінансових послуг. Так, FATF визначає фінансову інклюзивність як забезпечення доступу до адекватного діапазону безпечних, зручних та прозорих фінансових послуг для вразливих груп населення. Це дозволяє їм ефективно управляти своїми грошима, незалежно від рівня доходів і соціального статусу. Водночас фінансова інклюзивність передбачає створення ширшого спектру фінансових продуктів, доступних для осіб, що мають доступ лише до основних фінансових продуктів. На ринку фінансових послуг фінансова інклюзивність має три виміри: доступ до фінансових послуг; використання фінансових послуг; якість продуктів і надання послуг [360].

Таким чином, фінансова інклюзивність передбачає максимальне врахування інтересів найбільш вразливих категорій населення у контексті забезпечення їх доступу до якісних та безпечних фінансових послуг.

Організація Об'єднаних Націй визначає такі цілі фінансової інклюзивності [364]: доступ повного спектру фінансових послуг за розумною ціною для всіх домогосподарств, зокрема, здійснення заощаджень або депозитних послуг, платіжних послуг та переказів, кредитних та страхових

послуг; доброякісність та безпечність установ забезпечується наявністю чіткого регулювання та функціонування галузевих стандартів; фінансова та інституційна стійкість, забезпечення спадкоємності та впевненості здійснення інвестицій; конкуренція продавців фінансових послуг для забезпечення вибору і можливостей для клієнтів.

Доступність фінансових послуг є важливим інструментом формування конкурентоспроможності країни, оскільки фінансовий сектор сприяє розширенню ринків товарів і послуг, розвитку бізнесу, стимулює зростання добробуту населення. Доступність фінансових послуг є основною складовою фінансової інклюзивності. Результати досліджень Світового банку фінансової інклюзивності (Global Financial Inclusion – Global Findex) свідчать, що у світі 2,5 млрд. осіб, що становить близько половини усього дорослого населення, не мають доступу до фінансових послуг, які надаються фінансовими установами. Водночас у країнах з високим рівнем доходу цей показник становить 89%, а в країнах, що розвиваються, – лише 41% [366]. Дослідження, проведене Світовим банком, демонструє, чому окремі особи чи групи не можуть повною мірою скористатися фінансовими послугами основних постачальників. Причинами відсутності рахунка є: брак достатньої кількості грошей (30%); висока ціна послуг (25%); член сім'ї вже має рахунок у банку (23%); територіальна віддаленість банку (20%); відсутність належної документації (18%); відсутність довіри до банків (13%); релігійні причини (5%) [367].

У всіх міжнародних фінансових центрах рівень фінансової інклюзивності сягає 99 % від дорослого населення. У країнах ЄС цей показник коливається від 74% до 98%, за винятком Болгарії (55%) і Румунії (53%) [308]. Статистичні дані щодо України відсутні. Згідно з рекомендаціями ООН в Україні варто розширити доступ до фінансових послуг бідним людям через державне втручання щодо надання фінансових послуг при соціальному захисті, медичному страхуванні, відкритті основних ощадних рахунків [280].

Відповідно до Комплексної програми розвитку фінансового сектора України до 2020 року забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг є передумовою стабільного розвитку економіки та перетворення фінансового сектора України у конкурентоспроможне середовище з інвестиційно-інноваційним кліматом [121]. Складовими реалізації цього завдання є підвищення рівня фінансової грамотності та культури заощаджень населення; підвищення стандартів розкриття інформації в інтересах споживачів та інвесторів фінансового сектора; модернізація законодавства у частині захисту прав споживачів та інвесторів; створення нових інструментів захисту прав споживачів та інвесторів фінансового сектора.

Таким чином, враховуючи глобалізаційні виклики інституціональна модернізація вітчизняної фінансової системи повинна йти наздоганяючим шляхом, враховуючи вимоги світової спільноти, позитивний зарубіжний досвід та національні інтереси. В той же час зміни її інституційної складової полягають не лише у трансформаціях окремих інститутів, а й стосуються інституційного середовища в цілому. Водночас ці зміни мають складний характер, оскільки Україні слід забезпечити стабілізацію та подальше зростання економіки, з одного боку, попередити руйнацію інституціональної складової в умовах радикальних реформ, з іншого.

В той же час модернізація інституціональної складової фінансової системи України сприятиме забезпеченню стабільності, інклюзивності, результативності, справедливості та прозорості, зростанню підприємницької активності, ефективності управління ризиками, рівномірності споживання, подоланню суспільної нерівності, поліпшенню морально-психологічного стану домогосподарств, що впливатиме на якість прийнятих економічних рішень, зниження соціального навантаження на державні фінанси, зокрема, у сфері охорони здоров'я та пенсійного забезпечення; скорочення обсягу неформальних кредитних ринків [146, с. 17].

На розвиток фінансової системи впливає безліч факторів, які потрібно враховувати з метою недопущення застою і кризових явищ. У цьому зв'язку

необхідно налагоджувати та вдосконалювати механізми реалізації фіскальної, грошової і кредитної політик з метою забезпечення належного функціонування вітчизняної фінансово-кредитної системи. Водночас стратегія і тактика модернізації фінансової системи повинна полягати у поступовій реструктуризації, яка передбачатиме подальшу трансформацію фінансів [145, с. 8].

Крім того, нестабільність фінансової системи України викликана постійними змінами у нормативно-правовому полі економічної діяльності та зростаючою залежністю від зовнішніх чинників впливу, значно посилює необхідність її гармонізації, що дозволить запобігати при зміні умов фінансової діяльності виникненню нових суперечностей фінансових відносин, їх накопичення та загострення у подальшому [22, с. 302].

На особливу увагу заслуговує питання створення потужної групи банків, зменшення податкового тиску та впорядкування фінансових потоків [11; 143]. У цьому контексті слід зазначити, що цим питанням повинні займатися відповідні органи законодавчої та виконавчої влади: раціональне функціонування всієї фінансової системи можливе лише за рахунок належного функціонування кожної складової окремо та у разі їх синергійного поєднання.

Серед основних проблем фінансової системи України слід назвати також неефективну систему державного регулювання, що унеможлиблює сталість її розвитку. Одним із варіантів якісної модернізації фінансової системи країни може бути використання прогресивного світового досвіду провідних країн світу – Великобританії, Німеччини, Японії - у галузі створення єдиного регулятора фінансової системи (мегарегулятора). За допомогою останнього можливим стане уникнення протиріч у сфері контролю за фінансами та формування надійного базису для інтеграції України у світову фінансову систему [30, с.308].

Важливою умовою покращення стану фінансової системи України у контексті глобалізаційних процесів є досягнення стійкості національної

грошової одиниці, що стає можливим при позитивному сальдо між доходами та витратами країни на зовнішньому ринку. Стійке перевищення імпорту товарів над експортом, що спостерігається в Україні, незважаючи на позитивний баланс послуг, викликає нестачу та подорожчання іноземної валюти, отже, ріст цін на товари як імпортного, так і вітчизняного походження, зростання тарифів на послуги тощо, фактично збурює фінансову систему, порушуючи ustalені зв'язки та пропорції розподілу.

Таким чином, зміни у фінансовій системі, потреба у яких з різного роду причин постійно виникає, не повинні погіршувати умови економічної діяльності та обмежувати можливості збалансування доходів з витратами у жодному із секторів економіки.

На жаль, сучасна фінансова система України, її особливості та проблеми свідчать про відсутність системного підходу до використання фінансів у процесі здійснення фінансової політики. Вона не відображає реального та повного стану економіки, а тому не може контролювати належною мірою усі можливі фінансові потоки в країні, допускає високу «тінізацію» економіки і залежить від зовнішнього світу. Це все спричинено відсутністю єдиних підходів до правил та вимог при формуванні нормативно-правових актів та організації фінансової діяльності як держави в цілому так і окремих її елементів.

Щодо проєвропейського напрямку розвитку України, то треба сприяти її інтеграції в європейську та світову фінансові системи. Впровадження всіх цих заходів має позитивно вплинути на існуючий стан фінансової системи.

Таким чином, у сучасних умовах існує об'єктивна потреба у ефективній реалізації програми фінансового оздоровлення держави, розробці стабілізаційних заходів щодо запобігання негативним наслідкам від фінансової кризи, що потребує прийняття низки відповідних законів, здійснення практичних заходів та розробки науково обґрунтованих критеріїв функціонування фінансової системи держави з метою мінімізації можливих збитків від подальших фінансових криз для вітчизняної економіки. За умови

імплементції перерахованих вище рекомендацій сучасна фінансова система України вийде на траєкторію стабільного економічного розвитку.

4.2. Модернізація фіскальної політики в контексті розвитку фінансової системи

Для забезпечення стабільності та подальшого зростання економіки України, для її успішного функціонування необхідна наявність надійної фінансової системи. Фінансові відносини, безперечно, відіграють дуже важливу роль в економіці, тому держава повинна вживати певних заходів для вдосконалення фінансової системи, насамперед завдяки модернізації фіскальної політики.

Як зазначає Слатвінська М. О., модернізація являє собою сукупність перманентних раціональних реформ, трансформацій, змін, які носять комплементарний, системний, адаптивний і всеохоплюючий характер осучаснення та направлені на успішне досягнення цілі [260, с.35].

В процесі здійснення модернізаційних перетворень фіскальної політики важливим є раціональне застосування її інструментів для ефективного формування, розподілу та використання фінансових ресурсів держави з метою здійснення ефективного регулювання діяльності всіх економічних суб'єктів, створення умов для підвищення добробуту населення, динамічного соціально-економічного розвитку національної економіки та її конкурентноздатності.

Міжнародний валютний фонд розробив принципи проведення «розумної» фіскальної політики, яких необхідно дотримуватись при здійсненні її модернізації. При чому під «розумною» фіскальною політикою мається на увазі реалізація таких заходів, які сприяють змінам, дозволяють використовувати пов'язаний з ними потенціал економічного зростання та захищають людей, яким вони завдають шкоди [44]. Отже, до принципів проведення «розумної» фіскальної політики належать [341].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аджемоглу Д. Робінсон Дж. Чому нації занепадають? Походження влади багатства і бідності. К.: Наш формат, 2016. 450 с.
2. Акофф Р. Л. Планирование будущего корпорации М.: Прогрес. 1985. 328 с.
3. Александрова М. М. Модифікація інструментів фіскальної політики в умовах кризи. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. №8 (135). С.35-40.
4. Александрюк Т. Ю. Фіскальна політика: теоретичні аксіоми та прикладні антитези. Економічний вісник університету. 2018. Вип.36/1. С.188-200.
5. Амосов О. Ю. Перетворення механізмів державного регулювання економічного розвитку. Державне управління та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць. 2001. Вип. 2. С. 10-16.
6. Арутюнян С. С. Інноваційна складова нової моделі економічного розвитку України у посткризовий період. Вісник національного університету «Львівська політехніка». 2010. № 691. С. 253-257.
7. Аскарова А. А. Оценка инновационного потенциала предприятий малого бизнеса. М.: Дело, 2006. 250 с.
8. Афанасьев Н. В. Рогожин В. Д., Рудыка В. И. Управление развитием предприятия : монография. Х.: ИНЖЭК, 2003. 184 с.
9. Базилевич В. Д., Базилевич К.С. Макроекономіка: підруч./ за ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2007. 703 с.
10. Балакина А. П., Бабленкова И. И. Финансы. М.: Дашков и К, 2017. 384 с.
11. Банки. Финансы Украины. Finance UA: Режим доступу: <http://financeua.net/finance>. Дата звернення: 21.08.2019.
12. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) К.: КНТЕУ, 2004. 760 с.

13. Баранчеева В. П. Мартынов Л. М. Механизм инновационного развития организации. Изобретательство. 2005. №7. С. 11-28.
14. Безчасний Л., Бабенко С. Соціально-економічна природа і роль кооперації в ринковій економіці. Споживча кооперація України: проблеми сучасного розвитку: монографія. Кн. 1. Л.: Коопосвіта, 1999. С. 51-77.
15. Белова И. А. Типы фискальной политики государства. Вестник Челябинского государственного университета. 2010. №6(187). Вып.26. С.69-75.
16. Бельчина Е. М., Швец М. Г. Финансы, налоги, кредит: учеб. пособ. Минск: Белорусский государственный аграрный технический университет (БГАТУ), 2011. 288 с.
17. Благодетельева-Вовк С. Л. Про суть понять «економічний розвиток» та «економічне зростання». URL : <http://www.e2000.kyiv.org/biblioteka> (дата звернення: 15.08.2019).
18. Благун І. Г. Сорока Р.С., Єлейко І. В. Фінанси: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2007. 326 с.
19. Благун І. Г. Воронко Р. М., Бучкович М. Л. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. Львів: Магнолія-2006, 2007. 224 с.
20. Бобровська О. Ю. Управління фінансовими потоками в уніципальному менеджменті. Демократичне врядування. 2008. Вип.1. URL : http://lvivacademy.com/vidavniststvo_1/visnik/fail/O.%C2%A0Bobrovska.pdf (дата звернення: 29.08.2019).
21. Боди Э., Мертон Р. Финансы: учеб. пособ. М: Вильямс, 2008. 592 с.
22. Бондаренко О., Селіверстова Л. Особливості формування архітектоніки фінансової системи. Бізнес Інформ. 2017. №10. С. 301-305.
23. Бондаренко О. С. Розвиток фінансів підприємств в умовах логістизації економіки: дис. докт екон. наук, спец. 08.00.08. Міністерство освіти і науки України. К.: КНЕУ. 2017. 482 с.

24. Бужимська К. О. Теорія модернізації: виникнення, розвиток, сучасний стан. Вісник ЖДТУ. 2008. № 2(44). С.216-226.
25. Бутенко В. В. Виокремлення напрямків оптимальної боргової політики держави. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2016. Вип. 15. С. 91-95.
26. Бутенко А. І. Войнарченко М. П., Ляшенко В. І. Модернізація механізмів розвитку малого та середнього бізнесу: монографія. Донецьк: НАН України, Інститут економіки промисловості. 2011. 326 с.
27. Бюджет–2020. URL: <https://www.minprom.ua/digest/253775h> (дата звернення: 26.07.2019)
28. Бюджетна система : навч. посіб. / Н. І.Климаш, К. В. Багацька, Н. І. Дем'яненко [та ін.] / за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів : «Магнолія 2006», 2014. 296 с.
29. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія.- К.: Центр учбової літератури. Тернопіль: Економічна думка, 2012. 871с.
30. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.17.2010 р. №2456-VI. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 15.08.2019).
31. Бьюкенен Дж. Конституція економічної політики. Вопросы экономики. 1994. № 6. С.104-113.
32. Варламова С. І. Варламова І. С. Екологізація промисловості в Україні: проблеми та перспективи. Ефективна економіка. 2016. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_1_44 (дата звернення 14.06.2019 р.).
33. Василенко В. А. Организационно–циклическая и структурно–функциональная модели развития организации. Культура народов Причерноморья. 2004. № 56, Т. 1. С. 100-107.

34. Вахабов А. В. Срожиддинова З. Х. Государственный бюджет: учеб. для студ. вузов, обуч. по экон. спец. 2-е изд., перераб. и доп. Ташкент : «IQTISOD-MOLIYA», 2007. 455 с.
35. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. В. Т. Бусел. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. 1736 с.
36. Власюк О. С. Модернізація фінансової стратегії України: виклики міжнародного середовища та внутрішні пріоритети розвитку. Фінанси України. 2012. №1. С.18-27.
37. Волосович С. В. Домінанти технологічних інновацій у фінансовій сфері. Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет ім. Г. Сковороди. 2017. Вип. 33/1. С.15-22.
38. Воробьев Ю. Н. Ворошило В. В. Финансовые потоки домохозяйств: сущность и классификация. Культура народов Причерноморья. 2011. №213. С. 30-33.
39. Воронин С., Абдувалиев Ф., Садиков А. Научно-методологические и практические аспекты фискальной политики в республике Узбекистан. Общество и экономика. 2014. №10. С.96-104.
40. Ганевич Е. М. Финансы: курс лекций. Одесса: Пальмира, 2009. 520 с.
41. Гапоненко А. Л. Панкрухин А. П. Стратегическое управление: учеб. для студ. вузов. 2-е изд., стер. М.: ОМЕГА-Л, 2006. 464с.
42. Гаруст Ю. В. Литвиненко Я. В. Теоретико-правовий аспект визначення поняття «фінансова система України». Правові горизонти. 2016. №1. С. 63-67.
43. Гаруст Ю. В. Сердюк В. І. Фінансова система – основа економічної стабільності та розвитку України: принципи, завдання, функції. Правові горизонти. 2016. №1. С. 68-74.
44. Гаспар В., Эйро Л. Пять ключевых факторов разумной налогово-бюджетной политики. URL: [tps://www.imf.org/np/ 017/04.pdf](https://www.imf.org/np/017/04.pdf) (дата звернення: 15.08.2019).

45. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. К.: НАН України. Ін - т екон. та прогнозув., 2009. 864 с.
46. Гельман В.Я. Модернизация, институты и «порочный круг» постсоветского неопатримониализма. СПб.: Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2015. 44 с.
47. Генеза ринкової економіки: терміни, поняття, персоналії / за наук. ред. Г. І. Башнянина, В.С. Іфтемічука. К.: Магнолія плюс, 2004. 688 с.
48. Глущенко А. С. Фінанси: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2014. 440с.
49. Голова Верховної Ради України Володимир Гройсман: «Відповідально заявляю, що фінансова децентралізація нині відбулася!» Віче. 2015. №3. С.12-14.
50. Гео економічні сценарії розвитку і Україна: монографія / М. З. Згуровський, Ю. М. Пахомов, А. С. Філіпенко [та ін.]. К.: Академія, 2010. 323 с.
51. Гончаров С. М. Кушнір Н. Б. Тлумачний словник економіста / за ред. проф. С. М. Гончарова. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
52. Гридчина М. В. Захожай В. Б. Финансы (теоретические основы): учеб. К: ДП «Издательский дом «Персонал», 2010. 336 с.
53. Грицай Т. Л. Інвестиційне кредитування, його сутність та значення в сучасних умовах господарювання. Інвестиції: практика та досвід. №14/2011. С. 7-10.
54. Грицюк І. В. Бюджетно-податкові інструменти регулювання дефіциту бюджету. Економічний аналіз. 2014. №2. Т.18. С.146-152.
55. Гросул В. А. Проблеми інноваційної діяльності в Україні. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2010. № 1 (3). С.76-82.
56. Гроші та кредит: підруч. / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 892 с.

57. Грузков И. В. Дотдужева З. С., Довготько Н. А. Словарь-справочник по экономической теории: учеб. пособ. для студентов сельскохозяйственных вузов / под общ.ред. О. Н. Кусакиной. Ставрополь: ООО ИД ТЭСЭРА, 2014. 380 с.
58. Грязнова А. Г. Финансы: учеб. / под ред. А. Г. Грязновой, Е. В. Маркиной. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Финансы и статистика, 2012. 496 с.
59. Губенко Д. В. Фактор фискальной политики в теории эндогенного экономического роста. Журнал экономической теории. 2014. №4. С.230-234.
60. Гузенко Г. М. Шкодiна Л. Г. Фiнансовi потоки як чинник цiлiсної економічної системи. Збiрник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Серія Економіка. 2013. Вип.13. С.15-26.
61. Гуменюк І. М. Фiнансовi потоки агроформувань та управління ними. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2013. Т.18. Вип.3/1. С.111-114.
62. Дайнеко А. Внешние заимствования и макроэкономическое равновесие в Беларуси. Банкаўскі веснік. 2017. №4. С. 33-38.
63. Дакус А. В., Сiмченко Н. О. Економічний розвиток підприємства : сутність та визначення. Актуальні проблеми економіки та управління : зб. наук. праць молодих вчених. 2012. Вип. 6. URL : <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/12350>. (дата звернення: 28.08.2019).
64. Данік Н. В. Інноваційний розвиток економіки України. Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2012. № 2 (28). С. 36-39.
65. Дейнека Т. А. Соціально-економічні суперечності процесу глобалізації суспільства (політико-економічний аналіз): монографія. К.: КНЕУ, 2018. 510 с.
66. Дем'янчук І. А. Фіскальна політика держави як основний інструмент макроекономічного регулювання. Психолого-педагогічні основи

- гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ. 2013. Вип.2. С.57-63.
67. Державна казначейська служба України: офіційний сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>. (дата звернення: 15.06.2019).
68. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 29.04.2019).
69. Державне регулювання інноваційного розвитку економіки України: стратегічні пріоритети: монографія / за заг. ред. М. А. Латиніна. Х.: ХарPI НАДУ «Магістр», 2014. 320 с.
70. Державне управління. Майбутня держава 2030: глобальні мегатенденції, які впливають на уряди. URL: https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2014/9/Future_State_2030_UA_v3.pdf (дата звернення: 18.07.2019).
71. Державне управління: словник-довідник / за ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. К.: УАДУ, 2002. 228 с.
72. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання: наукова доповідь / наук. ред. д.е.н., проф. І.З.Сторонянської. Львів: ІРД НАНУ, 2018. 144 с.
73. Деякі питання управління державними інвестиціями: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2015 р. № 571. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/571-2015-%D0%BF> (дата звернення: 25.06.2019).
74. Динмухаметов И. Ф. Инструменты фискальной политики государства Sciencetime. 2014. №8. С.93-98.
75. Діесперов В. С. Сільські громади та адміністративно-територіальна реформа. Економіка АПК. 2015. №1. С.56-63.
76. Добрик Л. О. Концепт формування потенціалу держави та її регіонів і механізми його реалізації. Modern economics. 2019. № 13. С. 71-78.
77. Долг США вырос на \$2 триллиона за 2 года президентства Трампа.

URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/01/4/7202954/> (дата звернення 09.09.2019).

78. Дорогунцов С. Горська О. Трансформація структури економіки: теорія і практика. Економіка України. 2003. № 1. С. 4-11.
79. Дулік Т. О. Павлова К. І. Фіскальна політика в Україні в сучасних умовах та засоби її проведення. Науковий погляд: економіка та управління. 2019. №1(63). С.173-186.
80. Дыхова А. Л. Финансовая система России и проблемы модернизации экономики. Экономика, статистика и информатика, 2013. №6. С.37-40.
81. Економіка підприємства: підруч. / ред. С.Ф. Покропивний. 2-е вид. К.: КНЕУ, 2001. 528 с.
82. Економічна енциклопедія: у 3-х т. / ред.кол. С. В. Мочерний (відп. ред.) [та ін.]. К.: Видавничий центр «Академія», Т.1. 2001. 848 с.
83. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко [та ін.]; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.
84. Ерохина Е. А. Теория экономического развития: системно-синергетический подход. Т.: Изд-во Томского университета, 1999. 78 с.
85. Євдокимова Д. М. Державне регулювання економічного розвитку: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.01.01 «Економічна теорія». К., 2002. 20 с.
86. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення: монографія. К.: КНТЕУ, 2001. 309 с.
87. Єрмошкіна О. В. Побудова системи управління фінансовими потоками підприємства в ринкових умовах. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2003. №3. С. 57-63.
88. Забродский В. А. Кизим Н. А. Развитие крупномасштабных экономико-производственных систем. Х.: Бизнес Информ. 2007. 72 с.

89. Завадський Й. С. Осовська Т. В. Економічний словник. К: Кондор, 2006. 356 с.
90. Загітова І. А., Юнаковський А. А. Управление финансовыми потоками Экономика и бизнес: теория и практика. 2019. №1. С. 91-94.
91. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність» № 1981-19 від 23.03.2017 р. Відомості Верховної Ради, 2017. № 18. ст.221.
92. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення 09.07.2019).
93. Закон України «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року». URL: <http://search.ligazakon.ua/ /JH6YF00A.html>. (дата звернення 18.06.2019).
94. Залізко В. Д. Індексний метод в оцінці благоустрою сільських територій. Економіка АПК. 2015. №1. С.64-69.
95. Зарова Е. В. Хасаев Г. Р. Эконометрическое моделирование и прогнозирование развития региона в краткосрочном периоде. Монография. М.: Экономика, 2004. 149 с.
96. Заславская Т. И. Современное российское общество: социальный механизм трансформации М.: Дело, 2004. 400 с.
97. Затоначка Т. Г. Шиманська О. А. Зарубіжний досвід середньострокового планування у бюджетному процесі. Фінанси України. 2011. №7. С.27-35.
98. Зироян М. А. Сулян Г. С. О разрыве между денежно-финансовыми потоками и реальным воспроизводственным процессом. Экономические системы. 2009. №2. С. 45-49.
99. Зінченко М. А. Теоретичне узагальнення наукових підходів до визначення поняття «фінансовий потік». Вісник соціально-економічних досліджень. 2014. Вип. 3. С. 205-211.

100. Иванов Ю. Б., Тищенко А. Н. Современные проблемы налоговой политики: учеб.пособ. Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2006. 328 с.
101. Инновационный менеджмент. Многоуровневые концепции, стратегии и механизмы инновационного развития: учеб. пособ. / под ред. В. М. Аньшин, А. А. Дагаев. М.: Дело, 2006. 584 с.
102. Іжевський П. Г. Кошонько О. В. Фінанси: навч. посіб. Львів: «Магнолія 2006», 2013. 373с.
103. Іртишева І. О. Хвесик Ю. М., Стегней М. І. Децентралізація системи управління в забезпеченні сталого розвитку сільських. Економіка АПК. 2015. № 4. С.64-70.
104. Ішук С. І., Гладкий О. В. Регіональна економіка. Теорія. Методи. Практика: підруч. Київський нац. ун-т. К. : Знання, 2013. 447 с.
105. Кабмін хоче створити боргове агентство України. Finbalance: фінанси і економіка URL: <http://www.finbalance.com.ua/news/stvoriti-borhove-ahentstvo-ukrani>. (дата звернення: 09.09.2019).
106. Калач Г. Фінансова безпека держави в умовах глобалізації. Науковий вісник Національної академії державної податкової служби України. 2004. Вип. 4(26). С. 115-120.
107. Карапетян О. М. Глобалізаційні детермінанти національної боргової політики. Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2013. №2. С. 33-36.
108. Карпенко Ю. А. Развитие финансового потенциала домохозяйств в Российской Федерации. Бизнес в законе. 2013. №1. С. 189-191.
109. Кириленко О.П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика): навч. посіб. Тернопіль: Економічна думка, 2000. 243 с.
110. Кириленко О.П. Формування інституційного забезпечення прозорості бюджетного процесу в Україні. Фінанси України. 2017. №8. С.80-94
111. Кифяк В. Теоретичні основи визначення категорії «розвиток підприємства». Економічний аналіз. 2011. Вип. 8. Ч. 2. С. 190-194.

112. Кізіма Т.О. Управління фінансами домашніх господарств: теоретико-прагматичні аспекти. Світ фінансів. 2009. №4(21). С. 22-23.
113. Кісіль М. І. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2012. №2 (18). Т.4. С. 241-248.
114. Кларк Д. Б. Распределение богатства. М.: Экономика, 1992. 447 с.
115. Ключник А. В. Організаційно-економічне забезпечення залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки Миколаївської області. Вісник аграрної науки Причорномор'я, 2008. Вип. 1. С. 31-37.
116. Коваленко Д. І. Венгер В. В. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2013. 578 с.
117. Коваленко І. В. Інвестиційне кредитування переробних підприємств АПК банківськими установами. Культура народів Причорномор'я. 2008. № 126. С. 45-48.
118. Коваль Л. М. Інвестиційне кредитування підприємств аграрного сектору. Економіка АПК. 2015. №1. С. 35-40.
119. Ковальчук С. В., Форкун І. В. Фінанси: навч. посіб. Львів: Новий Світ-2000, 2006. 568 с.
120. Коврыжко В. В. Модернизационный вектор посткризисного развития российской экономики: дис. канд. экон. Наук : [спец.] 08.00.01 «Экономика». Ростов-на-Дону, 2010. 208 с.
121. Комплексна програма розвитку фінансового сектора України до 2020 р.: URL: <http://reforms.in.ua/sites/default/files/uploadcomplex.pdf>. (дата звернення: 25.08.2019).
122. Кондратюк О.І. Основні напрями економічного розвитку підприємств у сучасних умовах. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 1 (1). С. 257-266.
123. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері:

- Наказ Кабінету Міністрів України від 15.08.2012 р. №569-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/557899569-2012-%D1%80#n7> (дата звернення: 02.09.2019).
124. Корнєєв М. В. Фінансові потоки окремих суб'єктів ринку в умовах переходу до фінансової економіки. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.16. С. 240-248.
125. Корнієнко Н. М. Планування видатків державного бюджету як інструмент соціально-економічного зростання. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип.12 – 2. С.123-128.
126. Коротич О. Б. Державне управління регіональним розвитком України: монографія. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2006. 220 с.
127. Кот О. В. Герасименко Н. В. Фінансові потоки у механізмі функціонування банку. Інноваційна економіка. 2014. №4 (53). С. 294-299.
128. Кравчук Н. Я. Колісник О. Я., Мелих О. Ю. Фінансова безпека: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Вектор, 2010. 277с.
129. Краус Н. М. Краус К. М. Українсько-російсько-англійський термінологічний словник з економічної теорії. К.: Центр учбової літератури, 2015. 328 с.
130. Кремень О. І. Кремень В. М. Фінанси: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2018. 416 с.
131. Крисоватий А. І. Оподаткування і ринок: умови та можливості поєднання: монографія. Тернопіль: Вид-во Карп'юка, 2000. 246 с.
132. Кропивко М. Ф. Ксенофонов М. М., Хміль Н. В. Напрями удосконалення державного управління аграрним сектором в умовах децентралізації влади та дерегуляції господарської діяльності. Економіка АПК. 2015. №3. С.5-14.
133. Крутій О. М. Діалог як механізм співробітництва в головних сферах суспільного життя. Актуальні проблеми державного управління : зб.наук. пр. / ред. кол.: М. М. Іжа (голов. ред.) [та ін.]. О.: ОРІДУ

- НАДУ. 2006. Вип. 4 (28). С. 4-11.
134. Крынская Л. И. Системный подход к построению модели развития регионов. Культура народов Причерноморья. 2004. № 55. Т. 3. С. 96-101.
135. Кузьмін О. Є. Князь С. В., Шпак Н. О. Контролювання та регулювання економічного розвитку підприємства: проблеми, методологічні та прикладні аспекти: монографія. Л.: Львівська політехніка, 2006. 148 с.
136. Лазичева Е. А. Исследование сущности финансовых потоков. Вестник Томского государственного университета. 2009. №329. С. 186-189.
137. Лактионова А. А. Структурно-функциональный анализ национальной финансовой системы. Финансы, учет, банки. 2011. Вып.1(17). С. 4-18.
138. Лафта Дж. Теория организации: учеб. пособ. М.: ТК Велби. Проспект. 2006. 416с.
139. Лизогуб М. М. Технологічна модернізація фінансової системи України в умовах економічних перетворень. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 7. С.72-77.
140. Литвак О. А. Біоекономічний підхід у розвитку аграрного сектора економіки: теоретико-методичні та практичні аспекти. Миколаїв: МНАУ, 2015. 88 с.
141. Литвиненко Н. І. Інституціональні складові соціально-економічного розвитку країни: монографія. Дніпропетровськ: НГУ, 2015. 310 с.
142. Лобода В. Щодо визначення поняття бюджет. Юридична Україна. 2008. №11. С.45-49.
143. Лондар С. Л. Фінанси. URL: http://pidruchniki.ws/15840720/finansii/finansii_-_londar_sl. (дата звернення: 29.08.2019).
144. Лук'яненко Д. Г. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. Д. Г. Лук'яненка. Київ: КНЕУ, 2001. 538 с.
145. Лук'яненко І. Г., Сидорович М. А. Бюджетно-податкова політика

- України: нові виклики: монографія. Київ: НаУКМА, 2014. 229 с.
146. Мазаракі А. А. Волосович С. В. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2016. №1. С.5-23.
147. Майданевич П. Формування першочергових заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства аграрного сектора. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/nppdaa/2011/02/136.pdf> (дата звернення: 29.08.2019).
148. Макконнелл К. Р. Брю С. Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М.: ИНФРА-М, 2003. 972 с.
149. Макроекономіка: навч. посіб. / за заг. ред. В. П. Решетило. 2-е вид., доп. Х.: ХНАМГ, 2013. 224 с.
150. Малиновская О. В., Скобелева И. П., Бровкина А. В. Финансы: учеб. пособ. М.: ИНФРА-М, 2012. 320 с.
151. Мамедов О. Ю. Модернизация – девиантная модель экономического роста? TERRA ECONOMICUS. Экономический вестник Ростовского государственного университета. 2010. Т. 8. № 1. С. 5-12.
152. Мантур-Чубата О. С., Дубілей Ю. А., Міхалець А. В. Особливості наукового дослідження у сучасному світі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 21(2). С. 9-11.
153. Мартинюк В. Зволяк Я., Баранецька О. Фінансова безпека: навч. посіб. Тернопіль: Вектор, 2016. 264 с.
154. Мартусенко І. В. Регіональна економіка: підруч. / І. В. Мартусенко, Б. В. Погрішук. Тернопіль: Крок, 2015. 626 с.
155. Мартусенко І. В. Біоекономічні засади формування пріоритетів економічного зростання в Україні. 2017. Вип.13. С. 245-252.
156. Мартусенко І. В. Напрями екологізації економіки в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. №1. С. 160-165.

157. Мартусенко І. В., Погрішук Б. В. Регіональна економіка: навч. посіб. Тернопіль: Крок, 2010. 241 с.
158. Матвієць М. В. Специфічність фінансових потоків консолідованих корпоративних структур. Актуальні проблеми економіки. 2012. №3 (129). С. 198-202.
159. Матішак Ю. І. Характеристика поняття «розвиток підприємства» та його зв'язку з іншими економічними категоріями. Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. Науки: економіка, політологія, історія. 2015. № 3(223). С. 102-112.
160. Матросова В. А., Матросов А. Д., Доуртмес-Харьков Ф. А. Финансы: учеб.пособ.: НТУ «ХПИ», 2016. 492 с.
161. Мацедонська Н. В. Світовий досвід бюджетного планування та його впровадження в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 19. С.406-409.
162. Мельник В. І., Погрішук Г. Б., Погрішук О. Б. Інноваційні зміни в економіці в контексті еволюційних зрушень. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. Збірник наукових праць. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2016. Вип. 2 (48). С. 200-207.
163. Мельникова В. І. Національна економіка: посіб. 2-ге видання перероб. та допов. К.: ЦУЛ, 2019. 248 с.
164. Меренкова Л. О. Оцінка державного боргу та боргової політики у контексті забезпечення боргової безпеки України. Вісник Миколаївського національного університету імені ВО Сухомлинського. 2018. Вип. 22. С. 823-828.
165. Мерніков Г. І. Модернізація України і досвід Китаю. Стратегічні пріоритети. 2011. № 3 (20). С. 137-145.
166. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі

- України від 29.10.2013 р. №1277. Дата оновлення: 29.10.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13> (дата звернення: 15.08.2019).
167. Милгром П., Робертс Дж. Экономика, организация и менеджмент: учеб.: в 2-х т. Санкт-Петербург: Экономическая школа, 2001. Т. 1. 468 с.
168. Миляков Н. В. Финансы: учеб. 2-е изд. М.: ИНФРА-М, 2004. 543 с
169. Михайлова Л. І., Майданевич П. М. Теоретико-методологічні засади формування інвестиційної привабливості підприємств аграрної сфери. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2015. № 4. С. 61-72.
170. Міністр економіки підтверджує, що уряд хоче передати управління митницею іноземній компанії: URL: <http://www.volfoto.inf.ua>. (дата звернення: 28.08.2019).
171. Мочаліна З. М., Склярук Н. І. Федоренко І. А. Фінанси: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2008. 392 с.
172. Мочерний С. В. Економічна теорія: посіб. К.: Академія, 2003. 656 с.
173. Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження: монографія Львів: Світ, 2001. 416 с.
174. Музика О. А. Неподаткові доходи місцевих бюджетів України (фінансово-правове дослідження): монографія. К.: Атіка, 2006. 256 с.
175. Насенко О. Ю. Фіскальна політика як важливий інструмент у процесі стабілізації економіки. Економіка та держава. 2010. №2. С.82-83.
176. Научные основы и среда бизнеса: учеб.пособ. для слуш. прогр. доп. проф. подг. «Мастер делового администрирования» («Master of Business Administration – MBA») / под общ.ред. Ю. В. Федоровой. Саратов: Саратовский государственный социально-экономический университет, 2010. 188 с.
177. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 15.08.2019).
178. Небаба Н. О. Фінансові потоки: сутність, підходи до визначення. Вісник української академії банківської справи. 2011. №2 (31). С. 42-45.
179. Неводова И. А., Букарева Е. О. Финансовая система РФ и ее структура на современном этапе развития экономики. Современные научные исследования и разработки. 2018. №5 (22). Т.1. С. 468-470.
180. Непочатенко О. О. Розвиток іпотечного кредитування аграрного сектора економіки України. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2012. Вип. 8(1). С. 16-22.
181. Нечаев В.И. Михайлушкин П. В. Экономический словарь: справочное издание. Краснодар: Атри, 2011. 464 с.
182. Носіков Д. М. Фіскальна політика держави: теоретико-правовий аспект. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2016. Вип.31. С. 178-192.
183. Нуреев Р. М. Курс микроэкономики: учеб. для вузов. 2-е изд., изм. М.: НОРМА–ИНФРА-М, 2000. 572 с.
184. Обушна Н. І. Модернізація – сучасний тренд розвитку суспільства. Теорія та практика державного управління. Вип. 3 (50). 2015. С. 36-44.
185. Огляд економіки України 2019. Американська торгова палата. URL: <http://www.chamber.ua/Investment/MarketOverviewList>. (дата звернення: 05.07.2019).
186. Омеляненко М. О. Модернізація політики управління державним боргом України. Інвестиції: практика та досвід . 2018. № 1. С. 49-53.
187. Оніщенко А. В. Технічний прогрес як чинник стрімкого економічного зростання в Японії та Китаї. Механізм регулювання економіки. 2013. № 2. С. 156-164.
188. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посіб. К.: КНЕУ, 2001. 240 с.

189. Орел В. М. Фінансова система як невід’ємна складова економічного процесу країни. Український журнал прикладної економіки. 2016. Т.1. №1. С. 141-152.
190. Основы теории государства и права. Советское государственное и административное право: учеб.пособ. для студентов ист. фак. пед. ин.-тов / ред. А. В. Мицкевич, Н. Я. Соколов, И. В. Гранкин [и др.]- Москва: Просвещение, 1984. 224 с.
191. Офіційний сайт Central intelligence agency. URL: <https://www.cia.gov>. (дата звернення: 06.09.2019).
192. Офіційний сайт Yalta European Strategy (YES). URL: <https://yes-ukraine.org/ua/Yalta-annual-meeting/2019>. (дата звернення: 27.09.2019).
193. Офіційний сайт Державного агентства лісових ресурсів України: URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk> (дата звернення: 24.08.2019).
194. Офіційний сайт Державної служби статистики України: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (дата звернення: 15.08.2019).
195. Офіційний сайт Єврокомісії: URL: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/en.pdf>. (дата звернення: 12.07.2019).
196. Офіційний сайт інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua/ua> (дата звернення: 17.08.2019).
197. Офіційний сайт Міністерства енергетики та захисту довкілля. URL: <https://menr.gov.ua/>. (дата звернення: 03.08.2019).
198. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Прогноз економічного і соціального розвитку України. URL: <https://cutt.ly/UrYSIjt>. (дата звернення: 21.08.2019).
199. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua/>. (дата звернення: 15.08.2019).

200. Офіційний сайт Національного банку України: URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 06.09.2019).
201. Пасінович І. І. Фінансові потоки структурних перетворень та необхідність їх державного регулювання. Економічний аналіз. 2015. Т. 22. №1. С. 41-47.
202. Пасічник Ю. В. Стратегія боргової політики держави: сучасні тенденції та перспективи. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2015. Вип. 4. С. 96-99.
203. Пашута М. Т., Шкільнюк О. М. Інновації: понятійно-теормінологічний апарат, економічна сутність та шляхи стимулювання: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 118 с.
204. Петленко Ю., Милованов Є. Теоретичні та методологічні аспекти фіскальної політики держави. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2017. №1 (190). С.28-35.
205. Пилипенко О. И. Антикризисная фискальная политика государства в контексте позитивной экономической теории. Вестник Российского университета дружбы народов. Серія: Экономика. 2012. №3. С.5-16.
206. Питання Національної ради реформ і Виконавчого комітету реформ : Указ Президента України 13.08.2014 р. №644/2014. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/644/2014>. (дата звернення: 19.08.2019).
207. Пінь А. Боргова політика України в умовах різкого економічного спаду. Схід. 2015. №1. С. 38-42.
208. Піньковська Г. В. Роль сфери культури у соціально-економічному розвитку регіонів країни. Культура народів Причорномор'я. 2013. № 254. С. 7-12.
209. Побережников И. В. Модернизация: теоретико-методологические подходы. Экономическая история. Обзорение. Вып. 8. М., 2002. С.

146-168.

210. Погорелов Ю. С. Развитие предприятия: понятия та види. Культура народов Причерноморья. 2006. № 88. С. 75-81.
211. Погорлецкий А. И. Налоговая политика ведущих зарубежных стран: современные аспекты. Финансы и кредит. 2012. №13 (493). С. 71-80.
212. Погрішук Б. В., Мельник В. І. Систематизація формотворчих елементів процесу розвитку в контексті інноваційних змін. Збірник наукових праць молодих вчених Тернопільського національного економічного університету. 2010. Вип. 14. С. 184-189.
213. Погрішук Б. В., Мартусенко І. В. Біоекономічні фактори розвитку АПК регіону. Регіональна економіка. 2015. № 3. С.98-107.
214. Податкова система: навч. посіб. / за заг. ред. В. Л. Андрушенка. К.: Центр учбової літератури, 2015. 416 с.
215. Подъяблонская Л. М. Финансы: учеб. М.: Юнити, 2011. 407 с.
216. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: 2-ге вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2001. 528 с.
217. Положення про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: Постанова КМУ від 06.03.2019 р. №227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 20.08.2019).
218. Понарина Н.М. Глобализация и модернизация: соотношение тенденций: Инженерный вестник Дона 2011. №6. С. 286-291. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/globalizatsiya-i-modernizatsiya-sootnoshenie-tendentsiy>. (дата звернення: 29.06.2019).
219. Пономаренко В. С., Тридід О. М., Кизим М. О. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи : монографія. Х. : ІНЖЭК, 2003. 328 с.
220. Потенціал під матрацом: як бачить МВФ економіку України до 2024 року. URL: <https://mind.ua/openmind/2019619> (дата звернення: 10.09.2019).
221. Предборський В. А. Економічна безпека держави: монографія / В.А. Предборський. К.: Кондор, 2005. 391 с.

222. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19>. (дата звернення: 15.03.2017).
223. Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування»: Закон України від 23.03.2017 р. №1974-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1974-19>. (дата звернення: 26.07.2019).
224. Про основні напрями бюджетної політики на 2011 рік: Постанова Верховної Ради України від 04.06.2010 р. №2318-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2318-17> (дата звернення: 10.05.2019).
225. Про основні напрями бюджетної політики на 2012 рік: Постанова Верховної Ради України від 13.05.2011 р. №3358-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3358-17> (дата звернення: 10.05.2019).
226. Про основні напрями бюджетної політики на 2013 рік: Постанова Верховної Ради України від 22.05.2012 р. №4824-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4824-17> (дата звернення: 10.05.2019).
227. Про основні напрями бюджетної політики на 2014 рік: Проект Постанови Верховної Ради України від 10.04.2013 р. №2769. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DG24X00A.html (дата звернення: 10.05.2019).
228. Про основні напрями бюджетної політики на 2015 рік: Проект Постанови Верховної Ради України від 04.06.2014 р. №4749-д. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DG3NX7LA.html (дата звернення: 10.05.2019).

229. Про основні напрями бюджетної політики на 2016 рік: Проект Постанови Верховної Ради України від 04.06.2015 р. №2623-д. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DH20V7LA.html (дата звернення: 10.05.2019).
230. Про основні напрями бюджетної політики на 2017 рік: Проект Постанови Верховної Ради України від 13.07.2016 р. №4971. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DH20V7LA.html (дата звернення: 10.05.2019).
231. Про основні напрями бюджетної політики на 2018-2020 роки: Проект Постанови Верховної Ради України від 15.06.2017 р. №6591. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DH53300A.html (дата звернення: 10.05.2019).
232. Про основні напрями бюджетної політики на 2019-2021 роки: Проект Постанови Верховної Ради України від 16.05.2018 р. №8357. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DH6G500A.html (дата звернення: 10.05.2019).
233. Про Раду з фінансової стабільності : Указ Президента України від 24.03.2015 р. №170/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 25.08.2019).
234. Проданова Л.В. Національний економічний розвиток. Концепція, механізм, ресурсне забезпечення: монографія. К.: ЦУЛ, 2018. 330 с.
235. Проект «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів». URL: <http://www.pir.dp.ua/uploads/StrategizInnovRazvitiyaUkr.doc>. (дата звернення: 29.08.2019).
236. Расвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: монографія. Х.: ИНЖЕК, 2006. 496 с.
237. Ракул О. В. Фіскальна політика: дефініція та її основні інструменти Митна справа. 2015. №4 (100). Ч. 2. С.192-196.
238. Розвиток: академічний тлумачний словник української мови (1970-

- 1980). Словник української мови: в 11 томах. Том 8, 1977. 631 с.
URL : <http://www.sum.in.ua/s/rozvytok> (дата звернення: 15.08.2019).
239. Романенко О. Р. Фінанси: підручник. 4-те вид. К.: Центр учбової літератури, 2009. 312 с.
240. Рудницька Р. М., Сидорчук О. Г., Стельмах О. М. Механізми державного управління: сутність і зміст / за наук. ред. д. е. н., проф. М. Д. Лесечка, к.е.н., доц. А. О. Чемериса. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 28 с.
241. Стадвелл Дж. Чому Азії вдалося. Успіхи і невдпчі найдинамічнішого регіону світу. К.: Наш формат, 2017.448с.
242. Саблук Г. І. Оцінка стану демографічної ситуації на сільських територіях. Економіка АПК. 2015. №3. С.75-78.
243. Савлук М. І. Мороз А. М., Лазепко І.М. Гроші та кредит: підруч. / за наук. ред. М. І. Савлука. 6-те вид., переробл. і доп. Київ: КНЕУ, 2011. 589 с.
244. Саврадым В. М., Балахничева М. М. Фискальная реформа М. М. Сперанского: предпосылки, результаты, значение. Международный научный журнал. 2015. №2. С. 95-102.
245. Сейтвелиев Э. Финансовая система и её особенности в условиях интеграционных преобразований. Культура народов Причерноморья. 2013. № 265. С. 82-85.
246. Семцов В. М. Інституціоналізація організаційно-поведінкових змін у діяльності підприємств аграрної сфери України: концепт неспостережуваних економічних процесів: монографія. Вінниця: ФОП Рогальська І. О., 2018. 480 с.
247. Серебрянський Д. М., Вдовиченко А. М., Зубрицький А. І. Оцінювання рівня та ефективності перерозподілу ВВП через публічний сектор економіки України. Фінанси України. 2013. №4. С. 45-57.
248. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2011-2013 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2011 р.

- №170. Втрата чинності: 07.07.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/170-2011-%D0%BF> (дата звернення: 15.08.2019).
249. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2012-2014 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2012 р. №607. Втрата чинності: 17.05.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/607-2012-%D0%BF> (дата звернення: 15.08.2019).
250. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2013-2015 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2013 р. №320. Дата оновлення: 29.04.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2013-%D0%BF> (дата звернення: 15.08.2019).
251. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2017-2019 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.12.2017 р. №905. Втрата чинності: 30.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2017-%D0%BF#n8> (дата звернення: 15.08.2019).
252. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2018-2020 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 р. №883. Втрата чинності: 08.06.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/883-2018-%D0%BF> (дата звернення: 15.08.2019).
253. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2019-2022 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.06.2019 р. №473. Дата оновлення: 05.06.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-2019-%D0%BF> (дата звернення: 15.08.2019).

254. Середньострокове бюджетне планування в Україні. Аналітична записка / Центр економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/MT-budgeting.pdf>. (дата звернення: 15.07.2019).
255. Середньострокове бюджетне планування в Швеції. URL: <http://ecofin.org.ua/midter-swedrn> (дата звернення: 12.07.2019).
256. Сизов В. В. Финансы: учеб. пособ. 2-е изд., перераб. и доп. Томск: Издательство Томского государственного педагогического университета, 2013. 406 с.
257. Сідельникова Л. П. Податкові та позичкові фінанси: фіскальна філософія вибору: монографія. Херсон: Гринь Д. С., 2010. 436 с.
258. Сідельникова Л. П., Костіна Н. М. Податкова система : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Ліра-К, 2013. 604 с.
259. Слатвінська М. О. Фіскальна політика: дискусійність наукових поглядів. Вісник Черкаського університету. Серія: Економічні науки. 2018. №1. С. 53-61.
260. Слатвінська М. О. Фіскальна політика: теорія, методологія, практика : монографія. Одеса: Атлант, 2018. 461 с.
261. Слободчикова Д. В., Сюпова М. С. Преимущества и недостатки фискальной политики. Ученые заметки Тихоокеанского государственного университета. 2016. Т. 7. №2. С. 176-179.
262. Словарь иностранных слов / под. ред. И. В. Лёхина, Ф. Н. Петрова. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1954. 856 с.
263. Словник сучасної економіки Макміллана / пер з англ. О. Мороз, Т. Мороз. Київ: Артєк, 2000. 640 с.
264. Сніжко О. В. Методологічний еkleктизм у трактуванні сутності фінансової системи. Міжнародна економічна політика. 2014. №2 (21). С. 99-119.
265. Соломенко С. М. Бюджет повної зайнятості та фіскальна політика. Фінанси України. 2008. №4. С. 3-12.

266. Соляникова С. П. Ответственная бюджетная политика в условиях высокого уровня неопределенности: правила разработки и критерии оценки. *Инновационное развитие экономики*. 2016. №3 (33). С. 91-96.
267. Софієнко А. Міжнародний досвід управління зовнішнім державним боргом: уроки для України. *Вісник АПСВТ*. 2017. №4. С.36-46. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_4_2017-36-46.pdf (дата звернення: 15.08.19).
268. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН України М.А. Хвесика. К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. 776 с.
269. Стадвел Дж. Чому Азії вдалося. Успіхи і невдачі найдинамічнішого регіону світу; пер. з англ. И. Кушнаревої; науч. ред. перевода Т. Дробышевская. Мизд-во Института Гайдара, 2016. 216 с.
270. Стратегічні ініціативи розвитку ДФС до 2020 року. URL: <http://sfs.gov.ua/data/files/218923.pdf> (дата звернення: 15.08.2019).
271. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017р. №142-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249797370> (дата звернення: 26.07.2019).
272. Стратегія розвитку системи управління державними фінансами: Розпорядження КМУ від 01.08.2013 р. №774-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/774-2013-p>. (дата звернення: 25.08.2019).
273. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. №5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/conv#n10> (дата звернення: 15.08.2019).
274. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Проект 2017. URL: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strate

- gy_v06-optimized.pdf. (дата звернення 28.07.2019 р.).
275. Сумська Т. Децентралізація бюджетної системи як організаційна основа системи місцевого самоврядування. Журнал європейської економіки. 2015. Т. 14. №1. С. 59-71.
276. Сухоруков А. І. Проблеми фінансової безпеки України: монографія. Київ: НІПМБ, 2005. 140 с.
277. Сучасна парадигма фіскальної політики України в умовах формування суспільства сталого розвитку: монограф. / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 460 с.
278. Сущенко О. Необхідність протидії лобізму в контексті реалізації фіскальної політики держави. Ринок цінних паперів України. 2013. №3-4. С. 15-22.
279. Талавиря О. М. Теоретико-методологічні підходи економічного аналізу розвитку підприємства. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2015. Вип. 1(2). С. 278-280.
280. Тарангул Л. Л., Коляда Т. А. Особливості формування міжбюджетних фінансових потоків в умовах запровадження в Україні бюджетної децентралізації. Фінанси України. 2015. №3. С. 30-44.
281. Тарасюк М. Бюджетне планування в Україні. Вісник КНТЕУ. 2018. №2. С. 19-31.
282. Теоретичні і методологічні основи дослідження економічних відносин в Україні в умовах інтеграції в глобальний процес розвитку: монограф. / М. І. Звєряков, М. О. Уперенко, Л. Л. Жданова [та ін.] / за заг. ред. М. І. Звєрякова. Одеса: Атлант, 2016. 389 с.
283. Теорія фінансів: підруч. / під заг. ред.: В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: ЦУЛ, 2010. 576 с.
284. Тимофеева Т. В. Статистический подход к изучению финансовых потоков России. Известия Оренбургского государственного аграрного университета. 2006. №1(9). С. 124-127.
285. Тимошенко А. О. Стратегічні напрями реформування фіскальної

- політики України. *Modern Economics*. 2017. №6. С. 195-209.
286. Тодаро М. П. Экономическое развитие : учебник для студ. вузов, обуч. по эконом. спец. пер. с англ. Москва : ЮНИТИ, 1997. 672 с.
287. Тоньшина Д. С., Филиппова И. А. Фискальная политика Российской Федерации. *Научный альманах*. 2018. №4-1 (42). С. 125-128.
288. Трофимова Т. И. Фискальная политика: Учеб.-метод. пособие. Иркутск: Изд-во ИГЭА, 2001. 53 с.
289. Трофімова Т. И. Фискальная политика: Учеб.-метод. пособие. Иркутск: Изд-во ИГЭА, 2001. 53 с.
290. Трошин А. Н., Мазурина Т. Ю., Фомкина В. И. Финансы и кредит: учебник. Москва: ИНФРА-М, 2009. 408 с.
291. Тулуш Л. Д. Дохідна база сільських бюджетів в умовах фіскальної децентралізації в Україні. *Економіка АПК*. 2015. №3. С. 39-50.
292. Тульчинський Р.В. Фінансова децентралізація та її недоліки в умовах становлення нового регіоналізму в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №15. С.10-14.
293. Турченко Т., Третяк А. Проблеми сучасної фінансової системи України та пропозиції щодо її ефективного економічного розвитку. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 11. Ч. 1. С. 255-258.
294. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку / О. Жилінська, О. Мельничук, Л. Антонюк [та ін.] . 2-ге вид. Львів: Кальварія, 2017. 164 с.
295. Управління соціально-економічним розвитком в умовах змін: монографія / за ред. Т.М. Лозінська. Полтава: Сімон, 2017. 263 с.
296. Управління сталим розвитком в умовах глобалізаційних викликів: монографія / за ред. І.М. Писапревського. Х.: Друкарня Мадрид, 2017. 332 с.
297. Уткіна М. С. Щодо принципів фінансової системи України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип.41(2). С. 78-81.

298. Федорчак О. В. Класифікація механізмів державного управління. Демократичне врядування. Науковий вісник ЛРІДУ НАДУ. URL: http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf (дата звернення: 24.07.2019).
299. Федотова В.Г. Типология модернизаций и способов их изучения. Вопросы философии. № 4. 2014. С. 10-13.
300. Федулова Л. Концептуальні модель інноваційної стратегії України. Економіка і прогнозування. 2012. № 1. С. 87-100.
301. Фещенко Л. В., Проноза П. В., Кузьминчук Н. В. Бюджетна система України : навч. посіб. К.: Кондор, 2008. 440 с.
302. Филипенко А. С. Экономическое развитие: цивилизационный поход. М.: Экономика, 2002. 260 с.
303. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. 5-е изд. М.: Политиздат, 1987. 590с.
304. Финансы, денежное обращение, кредит: учеб. пособ. / Л. С. Гринкевич, Т. В. Счастлиная, Н. К. Сагайдачная, В. В. Кязаков. Томск: Изд-во НТЛ, 2010. 704 с.
305. Финансы: учебник / под ред. д.э.н., проф. А. П. Балакиной и д.э.н., проф. И. И. Бабленковой. Москва: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2017. 384 с.
306. Финансы: учеб.для студ. вузов, обуч. по эконом. спец., спец. «Финансы и кредит» / под ред. Г. Б. Поляка. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Юнити-Дана, 2008. 703 с.
307. Філіпенко А. С. Економічний розвиток сучасної цивілізації: навч. посіб. / А.С.Філіпенко. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання України, 2006. 316 с.
308. Фінанси України: інституційні перетворення та напрями розвитку: монографія / І. Я. Чугунов, Я. Я. Дьяченко, В. І. Міщенко [та ін.] / за ред. І. Я. Чугунова. Київ: ДННУ АФУ, 2009. 848 с.

309. Фінанси: курс для фінансистів: навч. посіб. / За ред. В.І. Оспішева. К., 2008. 567 с.
310. Фінанси: навч. посіб. / А. С. Крутова, О. М. Близнюк, Л. І. Лачкова [та ін.]. Х.: Лідер, 2013. 559 с.
311. Фінанси: навч. посіб.: експрес курс / за заг. ред. І. С. Волохової. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018.– 262 с.
312. Фінанси: підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.М.Федосова. К.: Знання, 2008. 611 с.
313. Фінансова глобалізація і євроінтеграція /за ред. О. Г. Білоруса, Т. І. Єфименко. К.:ДННУ «Акад. фін. Управління», 2018. 496 с.
314. Фінансова децентралізація має вирішити проблему постійного браку коштів на рівні місцевих бюджетів – експерт. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247923326. дата звернення: 19.03.2017.
315. Форсайт економіки України: середньостроковий (2015–2020 роки) і довгостроковий (2020–2030 роки) часові горизонти / наук. керівник проекту акад. НАН України М. З. Згуровський //Міжнародна рада з науки (ICSU); Комітет із системного аналізу при Президії НАН України; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»; Інститут прикладного системного аналізу НАН України і МОН України; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. К.: НТУУ «КПІ», 2015. – 136с.
316. Хавтур О. В. Фінансові потоки страхових компаній умовах трансформації економіки України: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит». Тернопільська академія народного господарства. Тернопіль, 2004. 25 с.
317. Хиллман А. Государство и экономическая политика: возможности и ограничения управления: учебное пособие. Москва: Изд. дом. ГУ ВШЭ, 2009. 879 с.

318. Хто і як інвестує в Україну. URL: <http://razumkov.org.ua/statti/khto-i-iaak-investuie-v-ukrainu> (дата звернення 11.08.2019 р.).
319. Чала Н. Державне управління економічним розвитком України в глобальному просторі: монографія. К.: Аграр Медіа Груп, 2012. 283 с.
320. Чепикова Е. М. Современные направления исследований фискальной политики. Вестник Белорусского государственного экономического университета. 2006. №1. С.11-16.
321. Чинники і тренди економічного зростання в Україні : колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук М.І.Скрипниченко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Електрон. дані. К., 2018. 386 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/302.pdf>. (дата звернення 18.06.2019 р.).
322. Чорнодон В. І. Організаційно-економічні засади інноваційного розвитку промислового садівництва України: монографія. Тернопіль: Крок, 2011. 408 с.
323. Шлемко В. Т., Бінько І. Ф. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення: монографія. Київ: НІСД, 1997. 143 с.
324. Шпилев Д. А. Трансформация и модернизация в современном коммуникативном обществе URL: <http://www.civisbook.ru/files/File/Shpilev.pdf> (дата звернення: 05.07.2019).
325. Штомпка П. Социология социальных изменений. М.: Аспект Пресс, 1996. 184 с.
326. Шубравська О. Сталий економічний розвиток: поняття і напрямки дослідження. Економіка України. 2005. № 1. С. 36-42.
327. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Москва : Прогресс, 1982. С. 154.
328. Щава Р. П. Диференційний підхід до визначення структури фіскальної політики. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. №7 (170). С. 14-17.

329. Экономическая теория: учебник для вузов / под ред. А. И. Добрынина, Л. С. Тарасевича. 4-е изд. Санкт-Петербург: Питер, 2009. 560 с.
330. Экономический и производственный потенциал административных и производственных систем : монография / под общей ред. О. Ф. Балацкого. Сумы : ИТД «Университетская книга», 2006. 973 с.
331. Энциклопедический словарь / под редакцией проф. И. Е. Андреевского, проф. О. О. Петрушевского, К. К. Арсеньевых. Том XXXVI. Финляндия-Франкония. С.-Петербург: Типография Акц. Общ. Брокгауз-Ефронь, 1902. 478 с.
332. Якушева О. В. Економічний розвиток і підтримка малого та середнього бізнесу на регіональному рівні : дис. канд. екон. наук : 08.00.05. «Экономика и управление народным хозяйством» Северодонецк, 2017. 288 с.
333. Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Ливдар М. В. Фінанси: навч. посіб. Львів: Видавництво «Простір-М», 2018. 298 с.
334. Ясин. Е. Г. Модернизация и общество. Модернизация экономики и общественное развитие. М.: ГУ ВШЭ, 2011. С. 54-56.
335. Arnold R. A. Economics. 11 ed. Mason: South-Western Cengage Learning, 2014. 876 p.
336. Bade R., Parkin M. Essentials of economics. 6th ed. New Jersey: Pearson Education Inc, 2013. 627 p.
337. Case K. E., Fair R. C., Oster S. M. Principles of Economics. 12 ed. London: Pearson Education Inc, 2017. 807 p.
338. De Paula R. L. J. Dictionary of Financial and Business Terms. São Paulo: Lico Reis Consultoria & Línguas, 2012. 155 p.
339. Downs A. An Economic Theory of Democracy. Indiana: Addison Wesley, 1997. 310 p.
340. Enke S. Consumer cooperatives and economic efficiency // American Economic Review. 1945. Vol. 35. No. 1. P. 148-155.

341. Fiscal Monitor: Achieving More with Less. Washington: International Monetary Fund (IMF), 2017. 146 p. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/fm1701.pdf> (дата звернення: 15.08.2019).
342. Gill I. S, Raiser M. Golden growth: Restoring the lustre of the European economic model. Washington: The World Bank, 2012. 494 p. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/539371468036253854/pdf/Main-report.pdf> (дата звернення: 15.08.2019).
343. Governance for sustainable human development: UNDP policy document. United Nations Development Programme. 1997. January. URL: <http://magnet.undp.org/policy/default.htm>. (дата звернення: 25.08.2019).
344. Ifzal Ali. Inequality and the imperative for inclusive growth in Asia. Asian Development Bank, Asian Development Review. 2007. Vol. 24. № 2. P. 1-16. URL: https://openaccess.adb.org/bitstream/handle/11540/1700/Volume%2024_No%202_2007_01.pdf=1. (дата звернення: 22.08.2019).
345. James S. R., Nobes C. The economics of taxation. 4th ed. London: Prentice Hall International (UK) Ltd, 1992. 274 p.
346. Kareem A. Study material Core Course BA Economics. VI Semester. Public finance. Kolkata: Calicut university P. O, 2011. 114 p.
347. Laffont J.-J., Tirole J. A Theory of Incentives in Procurement and Regulation. Cambridge, MA: MIT Press, 1993. 731 p.
348. Mateer D., Coppock L. Principles of economics. 2nd ed. New York: W. W. Norton & Company, 2017. 1094 p.
349. Matibini P. Public financial management handbook for Members of Parliament and Staff. Lusaka: National Assembly of Zambia, 2017. 278 p.
350. McKinsey & Company. Global management consulting (2018), «Digital by default: A guide to transforming government». URL: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/industries/public%20sector/our%20insights/transforming%20government%20through%20digitization/digitalbydefaultaguidetotransforminggovernment.ashx>. (дата звернення: 19.08.2019).

351. Mehrotra A. K. From Seligman to Shoup: The Early Columbia School of Taxation and Development. In E. W. Brownlee, E. Ide, and Y. Fukagai (Eds.), *The Political Economy of Transnational Tax Reform - The Shoup Mission to Japan in Historical Context* (pp. 30-60) Cambridge: Cambridge University Press, 2013.
352. National Strategy for Financial Inclusion: Our platform to provide better lives. URL: http://www.afi-global.org/sites/default/files/publicat/bsp_speech.pdf.
353. Olson M. *The Logic of Collective Action. Public Goods and the Theory of Groups*. Cambridge: Harvard University Press, 1971. 186 p.
354. Pogrishchuk G. B., Melnik V. I., Pogrishchuk O. B. *Strategis estimations and vectors of Ukraine's social and economic development in the conditions of european integration and the world partnership: monograph edited by V. Yatsenko*. United Kingdom. Agenda Publishing House. Coventry. 2017. p.77-97.
355. Rossi R. *Theory and practice of social, economic and technological changes*. Monograph. K: CUL, 2019. 388 p.
356. Samuelson P. A., Nordhaus W. D. *Economics*. 19th ed. New York: The McGraw-Hill. 745 p.
357. Slatvinska M. Scientific approaches to understanding the concept of «modernization». *Evropský časopis ekonomiky a management*. 2017. T.3. Вип.4. С. 11-19.
358. Sloman J., Garratt D., Guest J. *Economics*. 10th ed. New York: Pearson, 2017. 969 p.
359. Stiglitz J. E., Walsh C. E. *Economics*. 4th ed. New York: W. W. Norton&Company, Inc., 2005. 971 p.
360. *Strengthening financial integrity through financial inclusion and the situation of the moneyval jurisdictions* Strasbourg, 2014. URL: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Publications/Financial%20Inclusion%20Report_EN.pdf. (дата звернення: 22.08.2019).

361. Tanzi V. Fiscal Policy: When Theory Collides with Reality. Centre for European Policy Studies Working Document. 2006. No. 246/June. 15 p.
362. The Global Competitiveness Report 2010 - 2011. World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_2014-15.pdf (дата звернення: 05.07.2019).
363. Theory and practice of social, economic and technological changes. Monograph. Roman Rossi. K: CUL, 2019. 388 p.
364. United Nations Capital Development Fund, Building Inclusive Financial Sectors for Development, United Nations. New York, 2006. URL: http://www.uncdf.org/sites/default/files/Documents/bluebook_1.pdf. (дата звернення: 21.08.2019).
365. US national debt rises \$2 trillion under Trump. CNN Business : веб-сайт URL: <https://edition.cnn.com/2019/01/03/politics/trump-us-national-debt/index.html> (дата звернення 09.09.2019).
366. Why Financial Inclusion. URL: <http://www.gpfi.org/about/why-financial-inclusion>. (дата звернення: 19.08.2019).
367. World Bank Policy Research Working Paper 6025, Measuring Financial Inclusion, The Global Findex Database. Washington, 2012. URL: http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2012/04/19/000158349_20120419083611/Rendered/PDF/WPS6025.pdf. (дата звернення: 21.08.2019).
368. World Development Indicators 2013. Washington, DC: World Bank. 09 April, 2014. URL: <http://databank.worldbank.org/data/download/WDI-2013-ebook.pdf>. (дата звернення 04.09.2019 р.).

ДОДАТКИ

Додаток А

Стратегічна ціль «Сприяння інклюзивному збалансованому низьковуглецевому економічному зростанню та життєстійкій інфраструктурі»

Таблиця 1

Операційна ціль «Сприяти тривалому інклюзивному збалансованому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх»

Етап	Зміст
1.	Забезпечити щорічне зростання валового внутрішнього продукту у середньому на рівні не менше ніж 4 % на період 2019 - 2020 рр., 6 % - на період 2021 - 2025 рр. і 7 % - на період 2026 - 2030 рр.
2.	Сприяти зміні структури експорту в бік зростання продукції та послуг з високою часткою доданої вартості, зокрема до 2030 року підвищити в структурі експорту частку продукції високотехнологічних секторів економіки до 15 %.
3.	Домогтися підвищення продуктивності в економіці шляхом диверсифікації, технічної модернізації, створення стимулів, у тому числі податкових, для інноваційної діяльності та збільшення кількості робочих місць.
4.	До 2030 року збільшити обсяги фінансування науки за рахунок усіх джерел до 3 % ВВП та забезпечити державне бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 % ВВП.
5.	Підвищити рівень зайнятості населення до 70 % у 2030 році за рахунок створення нових робочих місць.
6.	Сприяти забороні та ліквідації найгірших форм дитячої праці, а до 2025 року припинити практику використання дитячої праці в усіх її формах.
7.	Захищати трудові права і сприяти забезпеченню надійних і безпечних умов праці для всіх працюючих.
8.	Зміцнювати спроможність національних фінансових установ заохочувати й розширювати доступ для мікро-, малих і середніх підприємств і громадян до страхових, фінансових, банківських послуг, зокрема до доступних кредитів.
9.	Істотно розширити доступ до інформаційно-комунікаційних технологій і сприяти забезпеченню загального доступу до мережі Інтернет, особливо в сільській місцевості.

Таблиця 2

Операційна ціль «Створити життєстійку інфраструктуру, сприяти інклюзивному енергоефективному та інноваційному промислому розвитку»

Етап	Зміст
1.	Розвивати якісну інфраструктуру, включаючи регіональну й транскордонну та приділяючи особливу увагу забезпеченню недорогого і рівноправного доступу до неї для всіх.
2.	До 2030 зменшити ступінь зносу до 40 % та забезпечити оновлення основних засобів на 50 % у таких видах економічної діяльності, як «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність».
3.	До 2030 року довести частку доріг загального користування з твердим покриттям до 70 %.
4.	До 2030 року збільшити рівень інтенсивності перевезень вантажів внутрішніми водними шляхами до 5 млн ткм на 1 км шляхів.
5.	Сприяти впровадженню проектів відновлення економіки у регіонах України, які постраждали від воєнних дій, на основі інноваційного промислового розвитку, що використовує екологічно дружні, ресурсо- та енергозберігаючі технології, відновлювані джерела енергії, нематеріальне природокористування.
6.	До 2030 р року підвищити частку переробної промисловості у валовій доданій вартості до 30 %.
7.	Сформувати організаційну інфраструктуру підтримки підприємництва у вигляді технопарків, бізнес-інкубаторів, мереж надання послуг підприємствам, зокрема на засадах державно-приватного партнерства; сприяти розвитку кластерних мереж.
8.	До 2030 року модернізувати інфраструктуру і підприємства базових галузей промисловості, зробивши їх збалансованими за рахунок підвищення ефективності використання природних ресурсів та ширшого застосування енергоефективних і екологічно безпечних технологій чистого виробництва та інтегрованих систем управління згідно з міжнародними стандартами.
9.	До 2030 року наростити частку реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції до 15 %.
10.	Активізувати наукові дослідження, нарощувати технологічний потенціал промислових секторів, зокрема шляхом стимулювання інноваційної діяльності.
11.	Створити національну інфраструктуру геопросторових даних промислових підприємств і їх впливу на довкілля (реєстри викидів, скидів і переносу забруднюючих речовин).

Додаток Б

Стратегічна ціль «Забезпечення сталого галузевого та регіонального розвитку»

Таблиця 1

Операційна ціль «Сприяти сталому розвитку агропромислового комплексу»

Етап	Зміст
1.	До 2030 року підвищити вдвічі продуктивність людської праці у сільському господарстві (до 15 тис. дол. США на рік у розрахунку на одного зайнятого в аграрному секторі) та доходи дрібних виробників аграрної продукції, зокрема жінок, фермерських сімейних господарств, скотарів і рибалок, у том числі шляхом забезпечення гарантованого та рівного доступу до землі, інших виробничих ресурсів і чинників сільськогосподарського виробництва, знань, фінансових послуг, ринків і можливостей для збільшення доданої вартості та зайнятості в несільськогосподарських секторах.
2.	Сприяти створенню та розвитку малих сільськогосподарських підприємств (до 50 га земельних угідь).
3.	Наростити питому вагу продукції харчової промисловості та переробленої сільськогосподарської сировини у експорті до 65 %.
4.	До 2030 року забезпечити створення систем збалансованого виробництва продуктів харчування та запровадити методи ведення сільського господарства, які дають можливість підвищити життєстійкість і продуктивність та збільшити обсяги виробництва, сприяють збереженню екосистем, змінюють здатність адаптуватися до зміни клімату, екстремальних погодних явищ, посух, повеней та інших стихійних лих і поступово поліпшують якість земель і ґрунтів.
5.	До 2030 року збільшити площу земель сільськогосподарського призначення, зайнятих під органічним виробництвом, до 3 млн га та забезпечити щорічний приріст, починаючи з 2020 року, обсягів виробництва та реалізації органічної продукції щонайменше на 5 %.
6.	До 2020 року забезпечити збереження генетичного різноманіття насіння і культивованих рослин, а також сільськогосподарських і домашніх тварин та відповідних їм диких видів, у тому числі шляхом належного утримання різноманітних банків насіння і рослин на національному рівні.
7.	Збільшити інвестування в сільську інфраструктуру, сільськогосподарські дослідження, розвиток технологій і створення генетичних банків рослин і тварин.
8.	До 2020 року припинити незаконне вирощування генетично модифікованих рослин та використання генетично модифікованих організмів.
9.	Забезпечити належне функціонування ринків продовольства, зокрема шляхом зниження ринкових ризиків для сільгоспвиробників та урізноманітнення ринкових інструментів (страхування, гарантійні фонди, форвардна торгівля, торгівля деривативами, електронна торгівля тощо), використання механізмів проведення товарних і фінансових інтервенцій.
10.	Забезпечити населення, зокрема його малозабезпечені верстви, основними видами продовольства на рівні науково-обґрунтованих норм відповідно до міжнародних стандартів.

Таблиця 2

Операційна ціль «Забезпечити доступ до економічно прийнятних, надійних, низьковуглецевих джерел енергії для всіх та підвищити ефективність використання енергії»

Етап	Зміст
1.	До 2030 року розширити інфраструктуру та модернізувати мережі для надійного та збалансованого енергопостачання для споживачів у всіх регіонах України.
2.	Сприяти децентралізації енергозабезпечення для всіх шляхом створення умов для автономного енерговиробництва, зокрема на основі відновлюваних джерел енергії.
3.	До 2020 року зменшити рівень енергетичної залежності країни від зовнішніх поставок палива на 30 % шляхом розвитку власного виробництва та диверсифікації постачання первинних енергетичних ресурсів
4.	До 2030 року збільшити частку енергії, вироблену з відновлюваних джерел, у загальному кінцевому споживанні енергії України до 17,1 %.
5.	Переорієнтувати субсидування виробництва та використання викопного палива на підтримку програм, спрямованих на вироблення енергії з відновлюваних джерел енергії (сонце, вітер, вода тощо), та програм енергозбереження та енергоефективності.
6.	До 2030 року активізувати міжнародну співпрацю з метою залучення інвестицій у розвиток інфраструктури і технологій виробництва екологічно чистої енергії.
7.	Забезпечити створення інфраструктури та накопичення ресурсів, необхідних для виведення з експлуатації енергоблоків вітчизняних АЕС.
8.	Забезпечити модернізацію діючих енергоблоків АЕС для підвищення та підтримання екологічної та радіаційної безпеки на рівні міжнародних стандартів
9.	До 2030 року розширити інфраструктуру та модернізувати технології збалансованого енергопостачання в усіх регіонах України.
10.	До 2030 року забезпечити зниження енергоємності внутрішнього валового продукту щонайменше на 60 % шляхом впровадження програм і заходів, спрямованих на енергозбереження та підвищення енергоефективності секторів економіки.
11.	До 2020 року законодавчо закріпити економічні механізми стимулювання зменшення енергоспоживання та надати державні гарантії фінансової підтримки програмам енергозбереження.
12.	До 2030 року підвищити ККД теплогенеруючих установок до 92 %.
13.	До 2025 року втрати теплової енергії в мережах привести до рівня нормативних, до 2030 р. зменшити втрати тепла в мережах теплопостачання на 30 % нижче нормативних.
14.	До 2030 року зменшити втрати тепла та електроенергії за рахунок використання енергоефективнішого устаткування та приладів, а також комплексної термомодернізації будівель на 15 %.

Таблиця 3

Операційна ціль «Забезпечити сталий розвиток регіонів на основі збереження національних культурних цінностей і традицій»

Етап	Зміст
1.	До 2020 року забезпечити розроблення і реалізацію стратегій, програм та планів сталого регіонального розвитку на основі Стратегії сталого розвитку України з метою забезпечення гармонійного поєднання загальнонаціональних і регіональних інтересів та забезпечення досягнення визначених цільових показників.
2.	Сприяти подальшому розвитку регіонів на основі врахування збалансованості природних, природно-ресурсних, історичних, соціокультурних чинників розвитку кожного регіону.
3.	Забезпечити поліпшення екологічної ситуації в регіонах з високим рівнем антропогенного навантаження.
4.	До 2030 року запровадити моделі сталого виробництва і споживання з урахуванням національних цінностей та традицій і досвіду природокористування.
5.	До 2030 року забезпечити створення єдиного національного інформаційно-культурного простору та його захист від негативних впливів геополітичних чинників та процесів глобалізації.
6.	Забезпечити захист та збереження наявних об'єктів всесвітньої культурної і природної спадщини та активізувати діяльність щодо розширення переліку таких об'єктів на території України.
7.	Сприяти розвитку української культури та підтримці культур народів України.

Стратегічна ціль «Подолання бідності та скорочення нерівності, зокрема гендерної»

Таблиця 1

Операційна ціль «Подолати бідність»

Етап	Зміст
1.	До 2025 року ліквідувати крайню бідність (в Україні визначається як добове споживання на суму менш ніж 5,05 доларів США за паритетом купівельної спроможності).
2.	До 2030 року скоротити вдвічі (до 36 %) частку домогосподарств, які за оцінкою матеріального добробуту належать до бідних за критеріями ООН.
3.	До 2030 року забезпечити поступове наближення мінімального рівня заробітної плати та мінімальної пенсії не нижче фактичного прожиткового мінімуму.
4.	До 2030 року збільшити охоплення бідного населення програмами державної соціальної підтримки до 85 %.
5.	До 2030 року забезпечити всім чоловікам і жінкам рівні права на економічні ресурси, а також доступ до базових послуг (соціальні, освітні, комунальні та ін., медична допомога), володіння і розпорядження землею та іншими формами власності, успадкованого майна, природних ресурсів, відповідних нових технологій і фінансових послуг, включаючи мікрофінансування.
6.	До 2030 року зменшити частку витрат на харчування в загальних сукупних витратах домогосподарств до 30 %.
7.	До 2030 року підвищити життєстійкість малозабезпечених осіб і осіб, які перебувають у вразливому становищі, зменшити їх незахищеність і вразливість перед спричиненими зміною клімату екстремальними явищами та іншими економічними, соціальними й екологічними потрясіннями й лихами.
8.	До 2030 року модернізувати механізм надання державної підтримки на оплату комунальних послуг, переорієнтувавши його на стимулювання ресурсо- та енергозберігаючого ведення домашнього господарства.

Операційна ціль «Скоротити нерівність»

Етап	Зміст
1.	Досягти та підтримувати зростання доходів найменш забезпечених 40 % населення на рівні, вищому за середній по країні.
2.	Скоротити міжпоселенські диспропорції забезпечення доступу до послуг, зокрема: <ul style="list-style-type: none"> - частку сільських домогосподарств, які потерпали від позбавлення через незабезпеченість населеного пункту своєчасними послугами швидкої медичної допомоги, до 15 %; - частку сільських домогосподарств, які потерпали від позбавлення через відсутність поблизу житла медичної установи, до 10 %; - частку сільських домогосподарств, які потерпали від позбавлення через відсутність регулярного щоденного транспортного сполучення з іншим населеним пунктом з розвинутою інфраструктурою, до 10 %.
3.	До 2030 року підтримати законодавчим шляхом та заохочувати активну участь усіх людей у соціальному, економічному і політичному житті незалежно від їхнього віку, статі, стану здоров'я, раси, етнічної належності, походження, релігії, місця проживання та економічного чи іншого статусу.
4.	Забезпечити рівність можливостей і зменшити нерівність результатів, зокрема шляхом скасування дискримінаційних законів, політики й практики та сприяння прийняттю відповідного законодавства та заходів у цьому напрямі.
5.	Удосконалити бюджетно-податкову політику, а також політику в питаннях заробітної плати та соціального захисту в напрямі поступового забезпечення більшої рівності. При цьому забезпечити врахування трудового шляху, стажу й характеру напруженості роботи тощо при нарахуванні пенсій.

Операційна ціль «Забезпечити гендерну рівність»

Етап	Зміст
1.	Ліквідувати всі форми дискримінації за ознакою статі в усіх сферах життєдіяльності суспільства, до 2030 року забезпечити у нормативно-правових актах України наявність положень, що заохочують та забезпечують рівність та недискримінацію за ознакою статі.
2.	Забезпечити врахування гендерної складової в усіх національних, галузевих і регіональних стратегіях і програмах розвитку.
3.	Зменшити рівень гендерно зумовленого насильства, зокрема пов'язаного зі збройним конфліктом на сході України.
4.	До 2030 року забезпечити виявлення, розслідування злочинів, пов'язаних із гендерно зумовленим насильством, та притягнення до відповідальності 100 % осіб, які їх вчиняють.
5.	Забезпечити ефективне запобігання домашньому насильству та жорсткому поведженню з дітьми, до 2030 року скоротити частку жінок і дітей, які зазнавали фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства.
6.	До 2030 року забезпечити надання усім постраждалим від домашнього насильства та жорсткого поведження з дітьми необхідних послуг, у тому числі з улаштування до спеціальних закладів.
7.	Враховувати при встановленні загального трудового стажу неоплачувану працю з догляду за дітьми та ведення домашнього господарства.
8.	До 2020 року забезпечити збільшення частки жінок серед народних депутатів України до 30 %, депутатів обласних і місцевих рад - до 30 %.
9.	До 2030 року забезпечити збільшення частки жінок серед вищих державних посадовців (посади державних службовців категорії А) до 30 %.
10.	Розширити економічні можливості жінок у контексті зайнятості, доходу та розвитку підприємницького потенціалу.
11.	До 2030 року здійснити заходи стимулювання підвищення рівня зайнятості жінок, які мають дітей віком до 6-ти років, до 70 %.

Стратегічна ціль «Забезпечення охорони громадського здоров'я, благополуччя та якісної освіти в безпечних і життєстійких населених пунктах»

Таблиця 1

Операційна ціль «Забезпечити охорону громадського здоров'я та сприяти благополуччю для всіх у будь-якому віці»

Етап	Зміст
1.	Запровадити на національному рівні принцип «Охорона здоров'я - в усіх політиках держави».
2.	Впровадити методологію оцінки медико-екологічних ризиків, відшкодування соціально-економічних збитків, завданих життям та здоров'ям людини на індивідуальному та популяційному рівнях.
3.	Забезпечити показники очікуваної тривалості життя при народженні до рівня країн ЄС.
4.	До 2030 року знизити рівень материнської смертності не більш як до 5 випадків на 100 000 пологів.
5.	До 2030 року мінімізувати смертність, якій можна запобігти, серед новонароджених і дітей віком до 5 років, зокрема: зменшити неонатальну смертність або кількість випадків смерті у перші 28 днів життя до 3-4 випадків на 1000 новонароджених; зменшити смертність дітей у віці до 1 року до 4-5 випадків на 1000 народжених живими; зменшити смертність дітей у віці до 5 років до 6-7 випадків на 1000 дітей.
6.	До 2030 року знизити на третину захворюваність на вірусні парентеральні гепатити, туберкульоз, а смертність від туберкульозу удвічі; знизити рівень смертності від СНІДу мінімум удвічі.
7.	Запровадити механізми запобігання поширенню наркозалежності серед молоді, до 2030 року знизити кількість наркозалежних людей на 20 % та кількість алкоголезалежних людей на 20 %.
8.	Посилити виконання Рамкової конвенції ВООЗ із боротьби проти тютюну, зменшити поширеність тютюнокуріння серед населення.
9.	Налагодити профілактичну, зокрема соціально-психологічну, роботу серед населення, враховуючи гендерний аспект, завдяки чому до 2030 року знизити смертність від суїцидів на 20 % (в тому числі зважаючи на запобігання суїцидам серед ветеранів АТО).
10.	До 2030 року скоротити вдвічі кількість смертей і травм унаслідок нещасних випадків на транспорті.
11.	Забезпечити загальне охоплення послугами охорони здоров'я, а також захист від фінансових ризиків, доступ до якісних базових медико-санітарних послуг і до безпечних, якісних і недорогих основних лікарських засобів і вакцин для всього населення.
12.	До 2020 року забезпечити всім доступ до базових медичних послуг.

продовження таблиці 1

13.	До 2030 року забезпечити загальний доступ жінок і чоловіків до послуг з охорони сексуального та репродуктивного здоров'я, включаючи послуги з планування сім'ї, інформування, враховуючи питання охорони репродуктивного здоров'я в національних стратегіях і програмах.
14.	До 2030 року істотно скоротити кількість випадків смерті та захворювання в результаті впливу небезпечних хімічних речовин, забруднення та отруєння повітря, води й ґрунтів.
15.	До 2030 року забезпечити фінансування системи охорони здоров'я (загальний обсяг державних і приватних витрат) на рівні не менше ніж 8 % ВВП з пріоритетним спрямуванням (до 40 % усіх витрат) на первинну медико-санітарну допомогу.
16.	Забезпечити збалансований раціон харчування, а також досягти погоджених на міжнародному рівні цільових показників, що стосуються боротьби з затримкою росту і виснаженням у дітей віком до п'яти років, а також задовольняти потреби в харчуванні дівчаток підліткового віку, вагітних і жінок, які годують грудним молоком дітей, та осіб похилого віку, пацієнтів із хронічними неінфекційними захворюваннями.
17.	Налагодити інформаційно-просвітницьку роботу серед населення щодо усвідомлення необхідності та поширення стандартів здорового способу життя (раціональне харчування, дозовані фізичні навантаження, відповідальна сексуальна поведінка, відмова від шкідливих звичок).

Таблиця 2

Операційна ціль «Забезпечити інклюзивну та справедливу якісну освіту і сприяти можливостям навчатися впродовж усього життя для всіх»

Етап	Зміст
1.	До 2030 року забезпечити рівні можливості для здобуття якісної початкової, базової та повної середньої освіти кожною дитиною, незалежно від стану її здоров'я, місця проживання та статків родини.
2.	До 2030 року забезпечити рівний та справедливий доступ до якісних систем розвитку, догляду та дошкільного навчання для всіх дітей, незалежно від стану здоров'я, місця проживання та статків родини.
3.	До 2030 року забезпечити для всього населення протягом усього життя рівний доступ до якісної професійно-технічної та вищої освіти, істотно збільшити кількість молодих і дорослих людей, які володіють суспільно необхідними навичками, зокрема професійно-технічними навичками для працевлаштування, отримання гідної роботи та занять підприємницькою діяльністю.
4.	До 2030 року ліквідувати гендерну нерівність у сфері освіти і забезпечити рівний доступ до освіти та професійно-технічної підготовки всіх рівнів для вразливих груп населення.
5.	До 2030 року забезпечити здобуття усіма учнями знань і навичок щодо принципів сталого розвитку, зокрема з питань здорового способу життя, прав людини, збереження довкілля, гендерної рівності, пропаганди культури миру та ненасильства, національного та патріотичного виховання та усвідомлення цінності культурного різноманіття і внеску культури в процес переходу до сталого розвитку.

Таблиця 3

Операційна ціль «Зробити міста та населені пункти інклюзивними, безпечними, життєстійкими та збалансованими»

Етап	Зміст
1.	До 2030 року досягти відчутного поліпшення житлових умов усіх громадян України, які цього потребують, насамперед уразливих категорій населення, зокрема молодих сімей, багатодітних сімей, фахівців дефіцитних професій у трудодефіцитних регіонах, на основі впровадження відповідних механізмів змішаного фінансування будівництва та/чи придбання житла, а також тимчасового соціального житла.
2.	До 2030 року забезпечити всім можливість користуватися безпечними, недорогими, доступними та екологічно збалансованими транспортними системами на основі підвищення безпеки дорожнього руху, зокрема розширення використання громадського транспорту, враховуючи потреби жінок, дітей, жителів сільської місцевості, осіб з інвалідністю та літніх осіб.
3.	Оновити рухомий склад громадського транспорту з урахуванням його доступності для осіб з ураженнями органів зору, слуху, опорно-рухового апарату та інших маломобільних груп населення шляхом придбання у вітчизняних виробників не менше ніж 65 % нових транспортних засобів.
4.	Запровадити енергоефективні та екологічно безпечні системи громадського транспорту в містах на основі використання електричних транспортних засобів.
5.	До 2020 року значно збільшити кількість міст і населених пунктів, що прийняли та реалізують комплексні стратегії і плани збалансованого просторового розвитку, спрямовані на усунення соціальних бар'єрів, підвищення ефективності використання ресурсів, пом'якшення наслідків зміни клімату, адаптацію до його зміни та здатність протистояти стихійним лихам.
6.	До 2025 року узгодити стратегії розвитку регіонів, міст і територіальних громад зі Стратегією сталого розвитку України з метою забезпечення гармонійного поєднання загальнонаціональних, регіональних і місцевих інтересів.
7.	До 2030 року забезпечити збалансований і взаємопов'язаний просторовий розвиток міст і сільських населених пунктів і можливості для інтегрованого планування населених пунктів за участю громадськості та управління ними.
8.	До 2030 року забезпечити ефективне функціонування систем раннього оповіщення, запобігання та ліквідації наслідків природних і техногенних лих у населених пунктах.
9.	До 2030 року зменшити негативний антропогенний вплив на здоров'я людини у містах, зокрема, шляхом поліпшення якості атмосферного повітря та видалення відходів.

10.	До 2030 року провести паспортизацію населених пунктів з метою оцінки медико-екологічних ризиків в контексті збалансованого розвитку територій.
11.	Забезпечити запровадження систем інтегрованого поводження з відходами, зокрема, технологій роздільного збирання твердих побутових відходів в населених пунктах, переробки, подальшого їх використання як вторинної сировини та видалення небезпечних відходів.
12.	До 2030 року забезпечити загальний доступ всіх верств населення до безпечних, доступних і відкритих зелених зон і громадських місць та встановити частку зелених зон на території населених пунктів щонайменше 20 %.
13.	Сприяти будівництву екологічно ефективних, енергозберігаючих і міцних будівель з використанням місцевих матеріалів.
14.	Забезпечити доступ громадян похилого віку та з особливими потребами до житла, пристосованого до їхніх потреб.

Додаток Д

Стратегічна ціль «Забезпечення переходу до моделей збалансованого споживання і виробництва, збалансованого управління природними ресурсами та зміцнення заходів реагування на зміну клімату»

Таблиця 1

Операційна ціль «Забезпечити перехід до моделей збалансованого споживання та виробництва»

Етап	Зміст
1.	До 2020 року розробити Концепцію впровадження моделей збалансованого споживання й виробництва в Україні.
2.	Забезпечити повне та всеохоплююче впровадження систем обліку і регулювання споживання води, тепла та енергоресурсів.
3.	До 2025 року запровадити використання екологічних рахунків в системі статистичного обліку країни.
4.	До 2030 року досягти збалансованого управління природними ресурсами та їх ефективного використання і знизити ресурсомність ВВП на 40 %.
5.	До 2030 року зменшити на 20 % втрати продовольства у виробничо-збутових ланцюжках, а також післязбиральні втрати.
6.	Сприяти забезпеченню «зелених» державних закупівель відповідно до національних пріоритетів і стандартів ЄС.
7.	До 2030 року забезпечити системне інформування споживачів і виробників щодо значення та переваг збалансованого споживання та виробництва і формування сучасної культури споживання, зокрема ощадливого використання ресурсів.
8.	До 2030 року впровадити національну стратегію освіти для сталого розвитку.
9.	Удосконалити законодавчу базу у сфері поводження з відходами та створити сучасну інфраструктуру збирання, сортування, перероблення та утилізації відходів, у тому числі небезпечних промислових та електронних, як вторинної сировини, залучення інвестицій у сферу поводження з відходами та до 2030 року забезпечити скорочення обсягів утворення відходів виробництва і споживання на 20 %.
10.	До 2030 року збільшити кількість твердих побутових відходів, які переробляються, утилізуються та спалюються, до 50 %.
11.	Здійснити заходи щодо ліквідації найбільш екологічно небезпечних об'єктів зберігання токсичних відходів, зменшення обсягу утворення таких відходів та запобігати їх несанкціонованому видаленню.
12.	До 2020 року розробити законодавчі акти щодо поводження зі шлаками та шламами паливного-енергетичного комплексу та металургійних виробництв, які можливо використовувати замість природних матеріалів, та забезпечити стимулювання перероблення та використання великотоннажних відходів підприємств (золотошлакових відходів, гірської породи тощо).
13.	До 2030 року повністю ліквідувати несанкціоновані звалища шляхом запровадження сучасних технологій перероблення побутових відходів і зменшити площу, зайняту звалищами, на 50 %.
14.	До 2020 року запровадити екологічно дружні практики поводження з хімічними речовинами і всіма відходами впродовж усього їх життєвого циклу відповідно до узгоджених міжнародних принципів, істотно скоротити потрапляння цих речовин у повітря, воду і ґрунт, щоб звести до мінімуму їх негативний вплив на здоров'я людей та довкілля.
15.	Забезпечити остаточне знешкодження накопичених непридатних для використання агрохімікатів і тари та упаковки від них.

Таблиця 2

Операційна ціль «Забезпечити інтегроване управління водними ресурсами і доступ до санітарії для всіх»

Етап	Зміст
1.	До 2030 року знизити водоемність ВВП на 50 %.
2.	До 2030 року забезпечити загальний і рівноправний доступ до безпечної і недорогої питної води для всіх, зокрема 90 % - сільського населення, 100 % - міського населення.
3.	До 2030 року забезпечити централізованим водопостачанням населення міст на 100 %, сільського населення - щонайменше на 50 %.
4.	До 2030 року зменшити протяжність зношених і аварійних водопровідних мереж до 15 %.
5.	До 2030 року забезпечити загальний і рівноправний доступ до належних санітарно-гігієнічних засобів, приділяючи особливу увагу вразливим верствам населення.
6.	До 2030 року підвищити частку населення, що користується централізованим водовідведенням (каналізацією), до 100 % у містах і до 30 % у сільських населених пунктах.
7.	До 2030 року зменшити протяжність зношених і аварійних каналізаційних мереж до 15 %.
8.	До 2030 року підвищити якість природних вод шляхом зменшення скидів забруднюючих речовин і матеріалів та скорочення обсягів забруднених стічних вод до 5 % (від загального обсягу водовідведення), зокрема шляхом стимулювання будівництва нових, реконструкції та модернізації діючих очисних споруд.
9.	До 2030 року забезпечити повне дотримання санітарно-гігієнічних вимог до якості поверхневих вод.
10.	До 2020 року ліквідувати несанкціоновані звалища відходів у прибережних захисних смугах водних об'єктів.
11.	До 2030 року підвищити ефективність водокористування на 40 % шляхом впровадження в господарській діяльності технологій, що передбачають оборотне, повторне та послідовне водокористування.
12.	До 2020 року забезпечити впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, розроблення та виконання планів управління річковими басейнами.
13.	До 2020 року розробити програму спуску та демонтажу руслових водосховищ на малих і середніх річках з метою відтворення природної течії річок.
14.	До 2020 року забезпечити охорону і відновлення пов'язаних з водою екосистем, зокрема гір, лісів, водно-болотних угідь, річок, водоносних шарів і озер.
15.	До 2030 року визначити межі прибережних захисних смуг згідно з проектами землеустрою на усіх водних об'єктах
16.	До 2030 року розширити міжнародне співробітництво і підтримку діяльності та впровадження програм у галузі водопостачання й санітарії, включаючи підвищення ефективності водокористування, очищення стічних вод і застосування технологій рециркуляції та повторного використання.

Операційна ціль «Вжити невідкладних заходів для боротьби зі зміною клімату та наслідками зміни клімату»

Етап	Зміст
1.	Включити заходи реагування на зміну клімату в політику, стратегії та планування на загальнонаціональному, галузевому та регіональному рівнях; узгодити національні підходи з міжнародними вимогами та стандартами
2.	Розробити Стратегію низьковуглецевого розвитку України на період до 2030 року та забезпечити її впровадження.
3.	До 2030 року зменшити обсяги викидів парникових газів в усіх секторах економічної діяльності до рівня, який не перевищуватиме 60 % рівня викидів 1990 року.
4.	Підвищити опірність і рівень адаптації всіх секторів економіки до небезпечних погодних явищ і стихійних лих, спричинених зміною клімату.
5.	До 2030 року здійснити науково обгрунтоване коригування методів ведення сільського господарства з урахуванням кліматичних змін і зростання ризиків екстремальних погодних явищ.
6.	До 2030 року здійснити науково обгрунтовані зміни до містобудівного планування з урахуванням рекомендацій щодо адаптації міського населення до кліматичних змін.
7.	До 2020 року запровадити національну систему торгівлі дозвільними одиницями (квотами) на викиди з метою стимулювання зниження викидів парникових газів від великих стаціонарних джерел економічно ефективним і низьковитратним способом.
8.	Сприяти збільшенню обсягів поглинання парникових газів шляхом підвищення рівня лісистості, збалансованого землекористування, ренатуралізації водно-болотних угідь, консервації еродованих орних земель і відтворення на них степових та лучних екосистем.
9.	Поліпшити освіту, просвітництво, поширення інформації і можливості людей та установ щодо запобігання та послаблення наслідків зміни клімату, адаптації до них і раннього оповіщення.

Стратегічна ціль «Збереження наземних і морських екосистем та сприяння збалансованому використанню їхніх ресурсів»

Таблиця 1

Операційна ціль «Забезпечити збереження, відновлення та збалансоване використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем та їхніх екосистемних послуг»

Етап	Зміст
1.	До 2030 року забезпечити збереження, відновлення та збалансоване використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем і їхніх екосистемних послуг, зокрема лісів, водно-болотних угідь, гір, степів і посушливих земель, відповідно до зобов'язань за міжнародними договорами.
2.	До 2030 збільшити площу територій та об'єктів природно-заповідного фонду до 15 % території країни, зокрема, в гірських регіонах не менше, ніж 2,5 % території країни.
3.	До 2020 року сприяти впровадженню методів збалансованого використання всіх типів лісів, зупинити знеліснення, відновити деградовані ліси та створити умови для природного відтворення лісів; запровадити методи і технології збалансованого використання та відновлення лісів і забезпечити перероблення лісових ресурсів у продукцію з високою доданою вартістю.
4.	До 2030 року збільшити лісистість території до 20 % площі країни
5.	До 2030 року забезпечити реалізацію заходів боротьби з опустелюванням, відновлення деградованих земель та ґрунтів, включаючи землі, що потерпають від опустелювання, засух і повеней, та прагнути досягти нейтрального рівня деградації земель.
6.	Зменшити до 2030 року площу орних земель на 10 % за рахунок земель з крутизною схилів понад 3 градуси, розораних земель водоохоронних зон, деградованої, малопродуктивної та техногенно забрудненої ріллі шляхом заліснення таких земель у лісовій та лісостеповій зонах та залуження у степовій зоні.
7.	Забезпечити збереження гірських екосистем та їх біологічного та ландшафтного різноманіття шляхом збільшення площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду в гірських регіонах і їхнього належного упорядкування та управління.
8.	До 2020 року в процесі загальнонаціонального, регіонального та місцевого планування забезпечити врахування цінності екосистем і біорізноманіття.
9.	До 2020 року переглянути та привести до сучасних вимог законодавство у сфері управління і сталого використання екосистемних послуг і біорізноманіття.
10.	Мобілізувати і значно збільшити залучення фінансових ресурсів з усіх джерел, зокрема за рахунок державної підтримки, розвитку міжнародного партнерства та залучення приватного сектору з метою забезпечення сталого лісоуправління, збереження і збалансованого використання біорізноманіття та екосистем.

Таблиця 2

Операційна ціль «Забезпечити збалансоване використання та захист морських і прибережних екосистем»

Етап	Зміст
1.	До 2030 року забезпечити істотне скорочення будь-якого забруднення морського середовища, зокрема повністю припинити скидання неочищених стічних вод об'єктами, розташованими у межах прибережної смуги Азовського та Чорного морів, і унеможливити розливи нафти та інших небезпечних речовин з морських суден.
2.	Впровадити систему заходів, спрямованих на запобігання привнесенню плавзасобами шкідливих інвазійних організмів до Азовського та Чорного морів, і забезпечити контроль баластних вод 100 % плавзасобів, що прибувають у порти України.
3.	До 2020 року забезпечити ефективне регулювання вилову риби і покласти край перелову, незаконному, нерегульованому та непідзвітному рибальству.
4.	Забезпечити доступ дрібних господарств, що займаються рибним промислом, до морських ресурсів і ринків
5.	До 2020 року під час стратегічного планування розвитку приморських регіонів забезпечити збалансоване використання та збереження морських і прибережних екосистем, розробити плани інтегрованого управління для всіх прибережних морських районів відповідно до національного законодавства і міжнародного права.
6.	До 2030 року забезпечити захист морських і прибережних екосистем шляхом збільшення площі природно-заповідного фонду у приморських областях до 10 %.
7.	Встановити водоохоронні та прибережні захисні смуги вздовж морів і забезпечити їх охорону та цільове використання.
8.	Розширити міжнародне співробітництво в Чорноморському регіоні задля збереження та збалансованого використання морських ресурсів і забезпечити належне виконання національних зобов'язань у рамках міжнародних договорів і конвенцій.

Таблиця 3

Операційна ціль «Мінімізувати деградацію природних середовищ існування та припинити втрати біологічного та ландшафтного різноманіття»

Етап	Зміст
1.	Вжити кардинальних заходів щодо припинення деградації природних середовищ існування, зупинити втрати біологічного та ландшафтного різноманіття.
2.	До 2020 року забезпечити збереження та запобігання зникненню видів, що перебувають під загрозою вимирання, продовжити формування та підтримувати мережу центрів штучного розведення та ренатуралізації рідкісних та таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин і тварин, які є аборигенними для місцевої екосистеми (національні парки, ботсади, зоопарки та ін.).
3.	Забезпечити виконання положень міжнародних угод, стороною яких є Україна, стосовно належного доступу до генетичних ресурсів та їх справедливого використання.
4.	Вжити заходів щодо викорінення браконьєрства та контрабандної торгівлі видами флори й фауни, що охороняються, та врегулювати проблеми, що стосуються як попиту на незаконні продукти живої природи, так і їх пропозиції, шляхом створення дієвої системи адміністративного покарання за браконьєрство і контрабандну торгівлю охоронюваними видами флори й фауни.
5.	До 2020 року розробити та впровадити систему заходів щодо запобігання проникненню чужорідних видів і зменшення їхнього впливу на наземні та водні екосистеми.

Додаток 3

Стратегічна ціль «Забезпечення безпеки та доступу до правосуддя, створення підзвітних та інклюзивних інституцій»

Таблиця 1

Операційна ціль «Сприяти мирним та інклюзивним спільнотам для сталого розвитку та забезпечити безпеку держави»

Етап	Зміст
1.	Значно скоротити поширення усіх форм насильства та знизити показники насильницької смертності шляхом забезпечення належної охорони правопорядку в середовищах проживання, праці та дозвілля громадян України з акцентом на запобіганні правопорушенням.
2.	Забезпечити ефективну протидію торгівлі людьми, до 2030 року забезпечити виявлення, розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, та притягнення до відповідальності 100 % осіб, які їх вчиняють.
3.	До 2030 року значно зменшити незаконні фінансові потоки, активізувати діяльність з виявлення та повернення викрадених активів і вести боротьбу з усіма формами організованої злочинності.
4.	До 2020 року радикально скоротити кількість зброї, спеціальних засобів і вибухових матеріалів, що перебувають у незаконному обігу
5.	Зміцнити систему контролю над незаконними фінансовими потоками з метою запобігання та протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.
6.	Розвивати інституційну спроможність національних державних і громадських установ, орієнтованих на запобігання насильству, боротьбу з тероризмом і злочинністю, захист прав людини.
7.	Розвивати механізми та практики захисту національних інтересів України на основі поглиблення співпраці з міжнародними організаціями.
8.	Забезпечити економічну безпеку держави шляхом створення стратегічних запасів продовольства та енергоресурсів.
9.	Забезпечити цілеспрямоване розв'язання конфліктів, пов'язаних з тимчасовою окупацією частини території України, проведенням антитерористичної операції та наступною деокупацією.
10.	Викорінити усі форми жорстокого поводження з дітьми та нехтування інтересами і потребами дитини

Таблиця 2

Операційна ціль «Забезпечити доступ до правосуддя і захист прав для всіх»

Етап	Зміст
1.	Сприяти верховенству права, забезпечити всім рівний доступ до правосуддя та збільшити ефективність виконання рішень національних і міжнародних судів.
2.	Забезпечити надання всім рівного доступу до захисту їхніх прав, протидіяти корупції, зловживанню з боку посадових осіб і жорстокому та принизливому поводженню шляхом реформування системи судочинства та забезпечення правопорядку.
3.	Забезпечити гарантований захист прав учасників антитерористичної операції та членів їхніх сімей; осіб, які потерпіли внаслідок тимчасової окупації частини території України в окремих районах Донецької і Луганської областей та АР Крим: внутрішньо переміщених осіб, мешканців територій, що належать до зони АТО та прилеглих до неї.

Таблиця 3

Операційна ціль «Створити ефективні, підзвітні та інклюзивні інституції на всіх рівнях»

Етап	Зміст
1.	Значно скоротити масштаби корупції в усіх формах шляхом підвищення ефективності загальнодержавної системи запобігання та протидії корупції на основі впровадження ефективного моніторингу управлінської діяльності та контролю дотримання правил щодо доброчесності особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.
2.	Підвищити результативність діяльності, підзвітність і відповідальність органів державної влади та місцевого самоврядування на основі інформатизації процесів прийняття рішень, надання адміністративних послуг, поетапного впровадження системи електронного врядування на всіх рівнях управління.
3.	Забезпечити відповідальне прийняття рішень органами влади на всіх рівнях за участю всіх верств суспільства.
4.	Забезпечити доступ громадськості до інформації і захистити основні свободи відповідно до національного законодавства і міжнародних угод.
5.	Запровадити механізми широкого громадського обговорення проєктів нормативно-правових актів, планів розвитку територій і рішень органів влади та місцевого самоврядування, які є значущими для громади та суспільства загалом, особливо пов'язаних з можливим негативним впливом на довкілля, та впровадження цих рішень.

Наукове видання

Монографія

*За ред. д.е.н., професора Мельник Вікторії Іванівни, д.е.н., професора
Погрішук Галини Борисівни*

Авторський колектив: д.е.н., професор В. І. Мельник, к.е.н., доцент Л. Г. Дончак (п. 1.1); к.е.н., доцент І. В. Семчук, викладач В. Г. Мазур (п. 1.2); д.е.н., професор Г. Б. Погрішук, к.е.н. В. В. Руденко (п.1.3); к.е.н., доцент С. А. Харчук (п. 2.1), к.г.н., доцент І. В. Мартусенко (п. 2.2); д.е.н., професор В. І. Мельник, к.е.н., викладач О. Б. Погрішук (п. 2.3); к.е.н., доцент О. М. Ціхановська (п. 2.4); д.е.н., професор Г. Б. Погрішук (п. 3.1); к.е.н., В. В. Руденко (п. 3.2); к.е.н., доцент Н. В. Мацедонська (п. 3.3); д.е.н., доцент В. М. Семцов, викладач С. Ф. Цуркан (п. 3.4); к.е.н., доцент Л. Б. Штефан, к.е.н. Г. С. Кукель (п. 4.1); к.е.н. Р.Є. Волошук (п. 4.2); к.е.н., доцент В. М. Мирончук (п. 4.3).

Підписано до друку 28.11.2019р.
Папір офсетний. Формат 60x 84 1/16.
Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний.
Умов. друк. арк. 17,8
Облік. вид. арк. 19,1
Наклад 300 прим. Зам. № 382

Видавництво «Крок». Свідоцтво № 3538 від 30.07.2009 р.
46006, м. Тернопіль, вул. Гайова, 56
тел. (0352) 248436